

Альона ТИХОНОВА

ОСНОВИ МЕДАГРАМОТНОСТІ

Глухів – 2024

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Альона Петрівна Тихонова

**Основи медіаграмотності : навчально-методичний посібник для
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
013 Початкова освіта**

Глухів – 2024

УДК 378.017:316

Рекомендовано до друку вченою радою Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
(протокол № 10 від « 27 » березня 2024 року)

Рецензенти:

Сєрих Л. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики змісту освіти КЗ «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»;

Луценко Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Основи медіаграмотності : навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта / укладач А.П. Тихонова. Глухів. 2024. 98 с.

Навчально-методичний посібник «Основи медіаграмотності» розроблено для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта.

У запропонованому виданні представлено короткий зміст лекційних занять, зміст практичної підготовки, завдання для самостійної роботи до кожної теми, рекомендована література, що входить до програми навчальної дисципліни. Також висвітлено питання до заліку та критерії оцінювання результатів навчання.

Посібник розрахований на студентів, які опановують освітні програми: «Початкова освіта та мова і література (англійська)», «Початкова освіта та музичне мистецтво», «Початкова освіта та психологія», «Початкова освіта та інформатика» спеціальності 013 Початкова освіта.

© Тихонова А.П., 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	11
ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	16
ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	17
КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ	19
Лекція 1. Основи медіакультури.....	19
Лекція 2. Інформаційна грамотність.....	23
Лекція 3. Критичний аналіз контенту.....	27
Лекція 4. Етика та відповідальність.....	31
Лекція 5. Створення медіаконтенту.....	34
Лекція 6. Цифрова безпека.....	37
Лекція 7. Медіа в системі культурних комунікацій.....	40
Лекція 8. Споживач та активний глядач.....	43
Лекція 9. Етичне використання медіа.....	46
ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ	50
Практичне заняття 1. Основи медіакультури та медіаграмотності.....	50
Практичне заняття 2. Медійна та інформаційна грамотність особистості.....	51
Практичне заняття 3. Достовірність інформації в мас-медіа, її критичний аналіз.....	54
Практичне заняття 4. Людина та її відповідальність у сучасному світі.....	55
Практичне заняття 5. Методи створення, оброблення і поширення медіаконтенту.....	57
Практичне заняття 6. Цифрова безпека та комунікація в онлайні.....	60
Практичне заняття 7. Медіа в системі культурних комунікацій.....	62
Практичне заняття 8. Фактори споживання та сприйняття медіаконтенту.....	65
Практичне заняття 9. Добросесність та етичне використання медіаконтенту.....	67
СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ	69
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ»	74
ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ	78

ПЕРЕДМОВА

Освітній компонент «Основи медіаграмотності» є актуальним у сучасному світі, де інформація швидко поширюється, тому важливо, щоб здобувачі освіти були здатні аналізувати та розуміти медійні повідомлення. Основи медіаграмотності допомагають сформувати навички, необхідні для критичного мислення, оцінювання достовірності інформації, визначення медійних стратегій та виявлення маніпуляцій. Різні форми медіа (радіо, телебачення, друковані видання, інтернет) є невід'ємною частиною сучасного життя. Інформаційне середовище впливає на світогляд тих, хто його сприймає, на їхні цінності та життєві пріоритети. Медіа впливають на виховання, освіту та культурний розвиток сучасних здобувачів освіти. Модернізовані медіа мають значний вплив на загальний стан здоров'я, розвиток та емоційний стан дітей.

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні надзвичайно гостро постало питання реалізації медіаосвіти, адже саме від якості отримуваної інформації залежить майбутнє молодого покоління. Невід'ємною складовою нашого життя в медіапросторі є процес отримання інформації. Зрозуміло, що не лише кількість, а й якість інформації, що надходить ззовні, має важливе значення, бо саме вона й формує майбутню особистість.

У цьому контексті питання медіаграмотності молоді набуває все більшої актуальності. На нашу думку, необхідність розвитку медіаграмотності зумовлено кількома факторами: завдяки інтернету та соціальним мережам, інформація стала доступною на різних рівнях якості та достовірності; медіаграмотність допомагає критично оцінювати інформацію, визначати її джерело та розрізняти факти від думок. В умовах широкого поширення фейків та дезінформації важливо мати здатність відрізняти правдиву інформацію від маніпуляцій та обману. Медіаграмотність допомагає розуміти, які цілі переслідують різні медіаорганізації та як вони конструюють інформацію, що дозволяє краще оцінювати об'єктивність та підходи різних джерел. Розуміння

основ цифрової безпеки та приватності важливо для того, щоб уникати шахрайства та недобросовісного оброблення персональної інформації. Медіаграмотність розвиває здатність створювати власний медіаконтент, включаючи текст, зображення та відео та розуміти вплив цього контенту на аудиторію. Розвиток медіаграмотності також включає в себе розуміння різноманітних культурних та соціальних контекстів, що допомагає уникати стереотипів та розуміти різні точки зору.

Загальною метою розвитку медіаграмотності є формування у людей компетентностей, необхідних для ефективного існування у світі інформації, розуміння медіа впливів та активної участі в громадському житті.

Іншим важливим завданням модернізації освіти є виховання медіаграмотних громадян, здатних перетворювати інформацію на знання та формувати медіакомпетентних членів суспільства, здатних до протистояння медіаатак та маніпуляцій.

Сучасні дослідження свідчать, що розвиток медіанавичок варто починати з молодшого шкільного віку, тому це питання залишається актуальним на будь-якому етапі розвитку початкової освіти.

Теоретичне вивчення медіаграмотності та питання про її значення в сучасному світі вивчалось за кордоном (П. Джуен, А. Брейтер, Ч. Олсон, С. Хаг, О. Федоров, С. Ворсноп й ін.), так і вітчизняні науковці (С. Шумаєва, І. Шевирьова, Н. Лашук, Н. Приходькіна). Проблеми медіаосвіти початкової школи розглядає В. Маламед, О. Волошенюк, С. Пензай, формуванням медіаграмотності молодших школярів займаються зарубіжні вчені А. Ескода, П. Пурі, Е. Лі, І. Толмачова, Е. Східдер, Е. Нікітіна, А. Малютіна, Р. Голоб, В. Вайдінгер, а також вітчизняні дослідники О. Волошенюк, В. Іванов, Г. Дегтярьова, В. Літостанській. Теоретичний аспект формування медіаграмотності молодших школярів на уроках словесності аналізується у працях (О. Савченко, І. Черешнюк).

Концепція Нової української школи визначає десять ключових компетентностей, які потребують самореалізації, розвитку навичок, активної

громадянської позиції, соціальної інтеграції та зайнятості і які можуть гарантувати самореалізацію та життєвий успіх упродовж усього життя. До них належать інформаційні та цифрові компетентності, що включають упевнене та критичне використання інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, отримання, оброблення та обміну інформацією на роботі, у громадських місцях і в приватному житті. Важливе значення мають інформаційна грамотність та медіаграмотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, володіння навичками роботи в інтернеті та кібербезпека, а також розуміння етики роботи з інформацією.

Інформаційна компетентність складається з трьох компонентів: *інформаційна складова* (здатність ефективно працювати з інформацією в усіх формах її представлення); *комп'ютерна або комп'ютерно-технологічна складова* (визначає навички та вміння працювати із сучасною комп'ютерною технікою та програмним забезпеченням); *компонент застосовності* (визначає здатність застосовувати сучасні засоби інформаційних і комп'ютерних технологій для роботи з інформацією і розв'язання низки завдань). Компонент загальної інформаційної та цифрової компетентності – здатність визначати можливі джерела інформації, добирати необхідну інформацію, оцінювати, аналізувати та перекодовувати інформацію; здатність використовувати сучасне обладнання для одержання, оброблення, зберігання, передавання й представлення інформації; здатність дотримуватися правил мережевої безпеки та мережевого етикету; здатність дотримуватися правил мережевої безпеки та мережевого етикету.

Опанування навчального матеріалу з дисципліни здійснюється за допомогою основних організаційних форм навчання: лекцій, практичних та лабораторних занять, самостійної роботи студента.

Мета полягає в підготовці студентської молоді до життя в сучасних інформаційних умовах тотального впливу аудіовізуальних засобів, розвитку навичок із розуміння та усвідомлення наслідків впливу різних видів медіа на психіку особистості та суспільства в цілому; набутті майбутніми учителями

початкової школи медіаграмотності, зокрема, знань про теоретичні основи, методичні механізми й технології формування, розвитку та корекції зазначеної здатності майбутніх учителів початкової школи, що забезпечує формування в учнів медіа-освітніх умінь; ознайомлення з основними поняттями та сучасними засобами масової комунікації.

Мета досягається шляхом практичного оволодіння бакалаврами різними методичними підходами до формування медіаграмотності; усвідомлення основних компонентів діяльності щодо використання технології критичного мислення; опануванням системою методів та прийомів з формування медіаграмотності дітей молодшого шкільного віку.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

– засвоєння змісту навчальної дисципліни «Основи медіаграмотності», оволодіння науковою термінологією;

– ознайомлення зі специфікою структури і змістом медіаграмотності як процесом та визначення мети освітньої діяльності з формування медіаграмотності у дітей молодшого шкільного віку;

– засвоєння системи методів та прийомів формування медіаграмотності дітей молодшого шкільного віку;

– формування у студентів прикладних умінь щодо застосування знань з формування медіаграмотності молодших школярів у практиці педагогічної діяльності;

– формування та удосконалення засад культури медіаграмотності.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі освіти набувають загальні і фахові компетентності відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського рівня).

На завершення вивчення дисципліни здобувачі освіти повинні оволодіти такими **результатами навчання**, зокрема знати:

- мету, предмет і завдання дисципліни;
- педагогічні аспекти медіаграмотності;

- функції і класифікацію засобів масової інформації за способом передачі інформації і за каналами сприйняття;
- роль медіа в формуванні полікультурної картини світу;
- функції і класифікацію засобів масової інформації за способом передавання інформації і за каналами сприйняття;
- принципи, засоби, методи збору, систематизації, узагальнення і використання аудіовізуальної та друкованої інформації;
- позитивні та негативні наслідки застосування медіа технологій навчання;
- принципи маніпулювання свідомістю споживачів аудіовізуальної інформації;
- дидактичний і виховний потенціал медіа (інтерактивність, комунікативність, мультимедійність, індивідуалізація тощо);
- правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації.

уміти:

- оцінювати зміст, форму і стиль аудіовізуальної та друкованої інформації;
- застосовувати раціональні методи пошуку, відбору, систематизації та використання аудіовізуальної та друкованої інформації;
- здійснювати перевірку та класифікацію джерел інформації;
- поєднувати традиційні методи навчання з мультимедійними засобами подачі інформації, засобами масової інформації;
- орієнтуватися в сучасному медіапросторі, розуміти основні принципи функціонування різних видів масової інформації;
- розрізняти інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати й оцінювати тексти медіаповідомлення;
- розшифровувати та використовувати за кодовану в медіаповідомленнях інформацію.

Матеріали, що містяться в навчально-методичному посібнику, сприяють ефективній підготовці до практичних занять, ознайомлення із коротким змістом лекцій та виконання завдань для самостійної роботи здобувачів освіти.

Основними завданнями викладання дисципліни «Основи медіаграмотності» є:

1. Засвоєння змісту навчальної дисципліни «Основи медіаграмотності», оволодіння науковою термінологією.
2. Ознайомлення зі специфікою структури і змістом медіаграмотності як процесом та визначення мети освітньої діяльності з формування медіаграмотності у дітей молодшого шкільного віку.
3. Вивчення впливу різних медіазасобів на навчання і виховання молоді, можливих наслідків їх негативного впливу.
4. Формування практичних навиків рефлексії і критичного мислення як психологічних механізмів медіаграмотності.
5. Розкриття дидактичних, психолого-педагогічних та методичних аспектів застосування медіа в освітньому процесі.
6. Вивчення вплив різних медіазасобів на учасників освітнього процесу та можливих наслідків їх негативного впливу.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – це форма аудиторного заняття, за якої викладач організовує поглиблене обговорення певних теоретичних положень і формує навички та вміння їхнього практичного застосування шляхом виконання завдань окремими учнями. Контроль теоретичних знань учнів забезпечується обговоренням заздалегідь поставлених проблем. Практичні заняття сприяють розвитку вміння розв'язувати конкретні практичні завдання. Самостійна робота є основним засобом освоєння матеріалу в позааудиторний час: вивчення конспектів лекцій, самостійне вивчення матеріалу за окремими темами, правил і програм, пов'язаних із темою заняття, вивчення рекомендованої наукової та навчальної літератури, підготовка до іспитів тощо.

Практичне навчання сприяє розв'язанню пізнавальних завдань і враховує результати практичних занять, пов'язаних зі змістом дисципліни.

Підготовка до практичного заняття має здійснюватися в такому порядку: опрацювання теми варто розпочинати з перегляду лекційного матеріалу: прочитати лекційний матеріал, виписати з «Глосарію» незнайомі поняття до тем, важливі положення. Для вивчення теоретичного матеріалу рекомендуємо опрацювання літературних джерел (навчальних, методичних посібників, статей у фахових журналах). Ознайомитися з темою, планом заняття та рекомендованою літературою, а також прочитати конспект лекцій для розуміння матеріалу за темою; вивчити матеріал і підібрати додаткову літературу; скласти план виступу або тези з кожного питання заняття, це дуже важливо для систематизації й засвоєння знань, для чіткого та зв'язного мовлення; підготувати словник спеціальних термінів і виразів, які можуть бути використані під час спілкування. Корисно мати словник спеціальних термінів.

Систематично контролювати вивчення матеріалу здобувачами освіти, відповідаючи на запитання поданих до занять, а також виконуючи практичні вправи, рекомендовані для освоєння конкретної теми. Самоконтроль здійснюється також у бесідах з іншими студентами з конкретних питань. У разі

виявлення прогалин у знаннях або вміннях знову звертаються до навчальної літератури, а всі неясності уточнюють у викладача.

Виступи в аудиторії мають бути докладними, переконливими, доказовими й аргументованими, роз'яснювати сутність і значення проблеми, містити висновки, порівняння й узагальнення. Студенти мають бути готові доповнити виступи своїх товаришів, обміркувати їх, висловити свою точку зору й обґрунтувати її. На заняттях мають робити короткі записи для уточнення і доповнення запитань. На семінарах або практичних заняттях кожен студент має брати участь у підготовці та проведенні заняття й оцінюватися за всіма вивченими темами.

Самостійне навчання студентів забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для їхньої фахової підготовки, включно з підручниками, навчальними посібниками, конспектами лекцій та методичними рекомендаціями.

Оцінка якості навчальної програми включає в себе контроль поточної успішності, управління модулями та успішне проходження тестів та іспитів.

Для управління успішністю студентів використовуються семінари та практичні заняття.

Для модульного управління засвоєнням студентами матеріалу здійснюється контроль знань.

Для організації самостійної діяльності студентів планується проведення різних консультацій, порад, підготовка доповідей і презентацій.

Освітні технології організації навчання та викладання: особистісно-орієнтовані (технологія індивідуального навчання, технологія активного навчання та самонавчання, технологія евристичного навчання); активні та інтерактивні технології проведення занять (технологія розвитку критичного мислення, технологія проведення дискусій, ділові та рольові ігри, кейс-задачі, круглі столи, проекти тощо).

Онлайн-технології та платформи: МедіаКритика, Портал медіаосвіти і медіаграмотності, онлайн гра «Медіазнайко», Інтернет-портал Media Sapiens,

медіаосвітня гра «Пригоди Літератуса», Zoom, Google Classroom, Prometheus, EdEra.

Форми роботи: лекційні заняття мають на меті вступне ознайомлення здобувачів освіти із матеріалом курсу, передусім його теоретичним та методологічним складником, формування основних теоретичних знань з курсу.

Практичні заняття передбачають розширення основних теоретичних положень курсу, дають змогу студентам взяти активну участь в обговоренні питань і виконанні завдань, що сприяє активному формуванню їхньої академічної культури та академічної доброчесності, здобуттю навичок і умінь, важливих як для успішного навчання в університеті, так і для майбутньої професійної діяльності. Основними видами практичної роботи постають групові проекти, рольові гри, дискусії, публічні виступи, написання різножанрових наукових текстів.

Методи навчання та викладання:

На лекційних заняттях використовуються методи:

- лекція,
- елементи бесіди,
- пояснення,
- демонстрація,
- ілюстрація,
- презентація.

На семінарських заняттях використовуються методи:

- бесіда,
- метод вправ,
- опитування,
- дискусія,
- ілюстрація,
- демонстрація,
- реферативний метод.

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення пропонуваного освітнього компонента здобувач повинен набути таких **компетентностей та програмних результатів навчання.**

1. Очікувані результати навчання

Інтегральна компетентність	Здатність самостійно і комплексно розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання й характеризують комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК 5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. ЗК 8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
Фахові компетентності (ФК)	ФК 1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово. ФК 2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності. ФК 8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

	ФК 12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.
Програмні результати навчання	ПРН 1. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти. ПРН 3. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі. ПРН 5. Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів. ПРН 11. Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності. ПРН 17. Володіти знаннями про механізми й технологію використання ІКТ-ресурсів в організації та реалізації навчально-виховного процесу в початковій школі. ПРН 20. Володіти знанням про подання інформації в різних формах; здатність описувати об'єкти реальної дійсності, представляючи інформацію про них різними способами – у вигляді чисел, тексту, зображень, схем, таблиць, презентацій; планувати, організовувати і вести педагогічну роботу, використовувати різноманітні форми і засоби освіти.

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Таблиця 1.1

Номер теми	Назва теми та основних питань лекційного заняття
1	Основи медіакультури Традиційні і нові медіа: від історії до сучасності. Ознайомлення з різноманітністю медіаформатів (текст, звук, відео, графіка). Розуміння ролі медіа у формуванні світогляду.
2	Інформаційна грамотність Формування умінь ефективного пошуку інформації в інтернеті. Оцінювання достовірності джерел інформації. Розуміння базових принципів оброблення та аналізу даних.
3	Критичний аналіз контенту Розрізнення фактів та думок у медійних текстах. Виявлення медіабіасу та стереотипів. Критичний аналіз зображень та відеоматеріалів.
4	Етика та відповідальність Засади етичного споживання медіа. Свідоме використання інформації та уникнення її зловживання. Відповідальна публікація та співвідношення свободи слова і відповідальності.
5	Створення медіаконтенту Особливості створення текстового, візуального контенту та аудіоматеріалу. Розвиток умінь створення власного контенту відповідно до етичних засад. Розуміння сутності та впливу персонального онлайн-профілю.
6	Цифрова безпека Захист від онлайн-загроз та кібербулінгу. Основи цифрової конфіденційності та безпеки паролів. Засади безпечного онлайн-спілкування та взаємодії з веб-ресурсами.
7	Медіа в системі культурних комунікацій Роль медіа у формуванні культурних стереотипів та ідентичності. Розуміння взаємодії медіа та суспільства. Аналіз впливу медіа на сучасну культуру.
8	Споживач та активний глядач Розуміння поняття «споживач медіа». Розгляд ролі глядача у формуванні контенту. Здатність активно сприймати та аналізувати медіа.
9	Етичне використання медіа Засади етичного використання інформації. Свідоме споживання медіа та їх відповідальне використання. Взаємозв'язок свободи слова та відповідальності.

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Таблиця 1.2

Номер теми	Назва модуля та теми практичного заняття	Кількість год.
1	Основи медіакультури та медіаграмотності Традиційні і нові медіа: від історії до сучасності. Ознайомлення з різноманітністю медіаформатів (текст, звук, відео, графіка). Розуміння ролі медіа у формуванні світогляду.	2
2	Медійна та інформаційна грамотність особистості Формування умінь ефективного пошуку інформації в інтернеті. Оцінювання достовірності джерел інформації. Розуміння базових принципів оброблення та аналізу даних.	2
3	Достовірність інформації в мас-медіа, її критичний аналіз Розрізнення фактів та думок у медійних текстах. Виявлення медіабіасу та стереотипів. Критичний аналіз зображень та відеоматеріалів.	2
4	Людина та її відповідальність у сучасному світі Засади етичного споживання медіа. Свідоме використання інформації та уникнення її зловживання. Відповідальна публікація та співвідношення свободи слова і відповідальності.	2
5	Методи створення, обробки і поширення медіаконтенту Особливості створення текстового, візуального контенту та аудіоматеріалу. Розвиток умінь створення власного контенту відповідно до етичних засад. Розуміння сутності та впливу персонального онлайн-профілю.	2
6	Цифрова безпека та комунікація в онлайні Захист від онлайн-загроз та кібербулінгу. Основи цифрової конфіденційності та безпеки паролів. Засади безпечного онлайн-спілкування та взаємодії з веб-ресурсами.	2
7	Медіа в системі культурних комунікацій Роль медіа у формуванні культурних стереотипів та ідентичності. Розуміння взаємодії медіа та суспільства. Аналіз впливу медіа на сучасну культуру.	2

8	Фактори споживання та сприйняття медіаконтенту Розуміння поняття «споживач медіа». Розгляд ролі глядача у формуванні контенту. Здатність активно сприймати та аналізувати медіа.	2
9	Доброчесність та етичне використання медіаконтенту Засади етичного використання інформації. Свідоме споживання медіа та їх відповідальне використання. Взаємозв'язок свободи слова та відповідальності.	2
	Всього	18

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Тема 1. Основи медіакультури

1. Традиційні і нові медіа: від історії до сучасності.

Історія та розвиток медіа – це захоплююча подорож у світ засобів масової інформації, яка включає різноманітні технології та формати для передавання інформації від одного покоління іншому. Введення в історію та розвиток медіа є цікавою та важливою темою, що відображає взаємодію людей із засобами масової інформації протягом століть. Засоби масової інформації включають різноманітні носії інформації, зокрема газети, радіо, телебачення, кіно, інтернет і соціальні мережі. Короткий огляд ключових етапів історії:

Первісні засоби масової інформації – використовувалися різноманітні форми комунікації: розповіді, письмо, живопис. Початок писемності – із винайденням письма (близько 3500 років тому) люди почали фіксувати інформацію на папері. Перші письмові тексти виникали на глиняних дощечках та папірусі, що стало початком писемної комунікації.

Друкарство – із розвитком друкарства (XV століття) Йоганном Гутенбергом було винайдено друкарську машину, що сприяла масовому поширенню книг і газет. Це був важливий крок у розвитку масової комунікації, який дозволив розповсюджувати інформацію ширше.

Газети та журналістика – у XVII столітті з'явилися перші газети та журнали в Європі, що стали популярними засобами передавання новин та інформації. Вони стали не тільки джерелами новин, а й засобами впливу на громадську думку. Ідея вільної преси здатної інформувати громадськість стала ключовою.

Радіо та телебачення – у XX столітті технології радіо та телебачення дозволили вести мовлення в реальному часі та передавати зображення. Це розширило здатність медіа до візуального та звукового взаємодії, а трансляції стали важливою складовою сучасного життя.

Кіно та кіноіндустрія – розвиток кінематографа в ХХ столітті визначив новий вид медіа, здатного розповідати історії за допомогою образів та звуку. Кіноіндустрія стала великим фактором в сфері розваг та культури.

Інтернет та цифрові медіа – із настанням інтернет-ери в кінці ХХ століття медіа перейшли в цифрову еру. Відкриття інтернету та соціальних мереж дозволило кожному стати споживачем та творцем власного контенту.

Сучасні медіа знаходяться в постійному розвитку. Вони охоплюють багатоформатність – від відеоігор до віртуальної реальності. Медіа впливають на наше сприйняття світу, формують культурні стандарти та надають можливість взаємодії у глобальному масштабі. Соціальні мережі у ХХІ столітті (Facebook, Twitter, Instagram) стали потужними засобами комунікації, дозволяючи користувачам миттєво обмінюватися інформацією та думками.

Розвиток медіа – це постійний процес, що відображає технологічний та культурний прогрес суспільства. Ця історія свідчить про величезні зміни в тому, як люди сприймають інформацію та обмінюються нею, а також про вплив медіа на формування громадської думки та культурних цінностей.

2. Ознайомлення з різноманітністю медіаформатів (текст, звук, відео, графіка)

Медіаформати – це різноманітні види представлення інформації за допомогою різних засобів масової комунікації. Кожен медіаформат має свої унікальні характеристики та призначення, і їх комбінація дозволяє нам отримувати різнобічну та багатошарову інформацію. Короткий огляд основних медіаформатів: тексту, звуку, відео та графіки:

Текст – це набір письмових символів та знаків, організованих у визначений порядок для передавання інформації. Текстовий формат є одним з найстаріших засобів комунікації. Використовується для передавання знань, інструкцій, новин, літературних творів тощо. Приклади: книги, статті, газети, журнали, веб-сайти, соціальні мережі тощо. Основні характеристики: літературні стилі, розмір шрифту, форматування, граматика та структура.

Звук – передбачає використання аудіосигналів для передавання інформації. Звуковий контент використовується для передавання музичних творів, подкастів, аудіокниг, новин, реклами тощо. Приклади: радіо, музикальні стрімінгові сервіси, аудіоподкасти. Основні характеристики: тембр, гучність, ритм, мелодія, звукові ефекти.

Відео – передає інформацію за допомогою рухомих зображень та звуку. Використовується для створення фільмів, телепередач, рекламних роликів, відеоуроків тощо. Приклади: телевізійні програми, YouTube, стрімінгові сервіси, кіно. Основні характеристики: кадри, монтаж, кольори, звукова доріжка, візуальні ефекти.

Графіка – використовується для візуального представлення інформації за допомогою зображень, діаграм, графіків тощо. Також застосовується для ілюстрації концепцій, подачі даних, створення дизайну тощо. Приклади: фотографії, ілюстрації, графіки, діаграми. Основні характеристики: розширення, кольори, стиль, графічні ефекти.

Мультимедіа – комбінація різних медіаформатів: відео, звук та графіка. Приклади: мультфільми, інтерактивні презентації, веб-сайти тощо. Основні характеристики: інтеграція тексту, звуку та візуальних елементів.

Інтерактивні медіа – дають можливість користувачеві взаємодіяти із контентом. Приклади: відеоігри, веб-додатки, інтерактивні графічні інтерфейси тощо. Основні характеристики: взаємодія, користувацький досвід, анімація.

Різноманітність медіаформатів дозволяє створювати різноманітний та цікавий контент, а також задовольняти різні потреби та передавати інформацію різними способами. Важливо враховувати особливості кожного формату під час створення та споживання медіа.

Означені вище медіаформати можуть використовуватися як самостійно, так і у поєднанні між собою для створення комплексних медіатекстів. Наприклад, відеопрезентація може включати текстові слайди, звуковий коментар та графічні елементи. Розуміння різних медіаформатів допомагає

ефективніше сприймати та використовувати інформацію в сучасному інформаційному середовищі.

3. Розуміння ролі медіа у формуванні світогляду

Розуміння ролі медіа у формуванні світогляду є ключовим аспектом сучасного інформаційного суспільства. Медіа впливають на те, як ми бачимо і розуміємо світ навколо нас, формуючи наші переконання, цінності та сприйняття подій. Медіа відіграють ключову роль у формуванні світогляду, тобто системи поглядів, переконань та цінностей, які визначають сприйняття людиною навколишнього світу. Розвиток та розповсюдження медіа: газети, телебачення, радіо, інтернет, соціальні мережі, має суттєвий вплив на формування світогляду суспільства та індивідів.

Основні аспекти ролі медіа:

Фільтрація і відбір інформації – медіа вирішують, що є важливим та вартим уваги. Відбір тем для подачі та акцентуація уваги на певних аспектах подій можуть значно впливати на те, як ми розуміємо події.

Формування громадської думки – медіа взаємодіють із громадськістю, впливаючи на громадську думку і формуючи загальноновизнані або спільні переконання щодо різних аспектів суспільства.

Представлення різноманітності точок зору – залежно від того, як медіа відображають інформацію, можливі різні точки зору на одну і ту ж тему. Це може впливати на різноманіття світоглядів серед споживачів інформації.

Формування стереотипів і упереджень – медіа впливають на уявлення про різні соціальні групи, формуючи стереотипи або, навпаки, сприяючи розумінню їх різноманітності.

Формування критичного мислення – споживачі інформації мають визначати, наскільки можна довіряти медіа та аналізувати інформацію критично. Медіа формують критичне мислення, а також можуть призводити до прийняття неперевіреної.

Роль у формуванні ідентичності – медіа впливають на те, як ми бачимо себе та інших, включаючи аспекти расової, гендерної, культурної ідентичності.

Вплив на політичні переконання – медіа відіграють важливу роль у формуванні політичних поглядів та переконань громадян, впливаючи на їхні виборчі рішення та сприйняття політичних подій.

Розуміння цих аспектів допомагає людям бути критично налаштованими до отриманої інформації та розпізнавати вплив, який медіа мають на формування світогляду та суспільства в цілому.

Важливо зауважити, що медіа взаємодіють із суспільством та індивідом у двосторонньому процесі. Споживачі також впливають на медіа, вибираючи, яку інформацію сприймати, та взаємодіючи через різні платформи та соціальні мережі. Важливо розвивати медіаграмотність, щоб ефективно аналізувати інформацію та розуміти її контекст.

Тема 2. Інформаційна грамотність

1. Формування умінь ефективного пошуку інформації в інтернеті

Формування умінь ефективного пошуку інформації в інтернеті є важливим елементом сучасної медіаграмотності та ключовим умінням сучасних здобувачів освіти, особливо в умовах інформаційної перенасиченості та швидкозмінюваних технологій. З урахуванням обсягу інформації в Інтернеті та його постійного збільшення, вміння швидко та ефективно знаходити необхідні дані стає ключовим. Основні аспекти, що розглядаються у розрізі означеної теми:

Визначення мети пошуку – ключовий етап, що передує будь-якому пошуковому процесу, передбачає чітке визначення того, що саме потрібно дізнатися чи знайти в результаті пошуку. Для здобувачів освіти це є особливо важливим, оскільки вони часто залучені до великої кількості інформації та досліджень. Для цього етапу характерне чітке формулювання запиту, розуміння того, яку саме інформацію необхідно відшукати. Визначення мети

пошуку інформації допоможе уникнути втрати часу на непотрібні джерела та забезпечить точність і релевантність отриманої інформації.

Використання правильних ключових слів – правильне формулювання ключових слів, щоб точно описати запит; використання синонімів та альтернативних варіантів фраз для розширення результатів. Використання правильних ключових слів є важливим елементом ефективного пошуку інформації в інтернеті. Ключові слова – це ті терміни чи фрази, які потрібно вводити у пошукову систему для знаходження конкретної інформації. Використання правильних ключових слів допомагає зробити пошук точнішим і забезпечити релевантнішою та кориснішою інформацією.

Фільтрація результатів – це важливий етап, що дозволяє зменшити обсяг інформації та зорієнтуватися на ті результати, які найбільше відповідають потребам та критеріям. Урахування авторитетності джерела та дати публікації сприяє впевненості в актуальності і достовірності інформації.

Використання операторів пошуку – вивчення основних операторів пошуку (наприклад, AND, OR, NOT) для точнішого визначення запиту.

Перевірка джерел – перевірка авторитетних джерел інформації, зокрема, наукових журналів, офіційних веб-сайтів, електронних бібліотек.

Використання спеціалізованих ресурсів – ознайомлення із різними базами даних, онлайн-бібліотеками та іншими спеціалізованими ресурсами, що можуть мати важливу інформацію.

Критичність мислення – оцінювання джерел інформації з точки зору об'єктивності та достовірності; урахування можливості спотворень та перекручень інформації.

Збереження інформації – застосування ефективних методів збереження та організації знайденої інформації для подальшого її використання.

Підтримка креативності – експериментування з різними джерелами та підходами до пошуку, для знаходження нових ідей та поглиблення розуміння теми.

Постійне вдосконалення – слідування за новинками та інноваціями в галузі пошуку інформації, щоб слідувати за новими можливостями та інструментами.

Формування означених умінь дає можливість здобувачам освіти ефективно користуватися інтернетом як джерелом інформації та розвивати критичне мислення у процесі пошуку та оцінювання даних.

2. Оцінювання достовірності джерел інформації

Оцінювання достовірності джерел інформації є ключовим етапом у роботі з інформацією, особливо в академічних та дослідницьких проєктах. Важливо визначити, наскільки надійне та авторитетне джерело, з якого отримуєте інформацію. Основні аспекти, що варто розглянути у розрізі означеної теми:

Авторство – потрібно звертати увагу, хто є автором чи авторами інформації. Якщо це відомий експерт, науковець чи організація з гарною репутацією, інформація може бути достовірнішою. Кваліфікації автора – вивчення кваліфікації та досвіду автора. Чи має він відповідну освіту та досвід у відповідній галузі.

Джерело публікації – потрібно звертати увагу, де була опублікована певна інформація. Наприклад, академічні журнали, офіційні веб-сайти установ та наукові видання зазвичай є надійнішими джерелами.

Рецензування – у випадку, коли інформація пройшла процес рецензування, це позначається на високій якості джерела. Рецензовані матеріали часто публікуються у наукових журналах та перевіряються експертами відповідної галузі.

Об'єктивність – оцінювання об'єктивності автора чи джерела. Чи є явні відбитки предвзятості або тенденції під час подачі інформації.

Актуальність – варто переконатися, що інформація актуальна. Актуальність інформації грає важливу роль у процесі вибору та використання джерел для проєктів, досліджень чи навчальних завдань. Вона вказує на те,

наскільки інформація є відповідною і відображає сучасний стан досліджуваних питань.

Указівка на джерела – варто перевіряти чи є джерела, на які посилається автор. Це може підтвердити достовірність інформації та дозволити вам ознайомитися із вказаними джерелами самостійно.

Мова та стиль – варто звертати увагу на мову та стиль подачі інформації. Якщо інформація написана професійно та грамотно, це може свідчити про її достовірність.

Порівняння з іншими джерелами – варто порівнювати інформацію з іншими авторитетними джерелами для підтвердження її достовірності.

Здатність критично оцінювати джерела є важливим умінням для здобувачів освіти, щоб забезпечити високу якість та достовірність інформації, яку вони використовують у своїх дослідженнях.

3. Розуміння базових принципів оброблення та аналізу даних

Розуміння базових принципів оброблення та аналізу інформації є важливим для ефективного використання інформації та прийняття обґрунтованих рішень. Розуміння базових принципів є основним умінням для здобувачів освіти, особливо науковців. Основні ключові принципи, що є корисними:

Збір даних – це найважливіший крок, що може включати опитування, спостереження, вимірювання або використання наявної інформації.

Очищення даних – процес оброблення інформації з метою виявлення та виправлення певних помилок, неточностей, що можуть виникнути в процесі її збору, використання або оброблення. Перед використанням інформації, варто обов'язково проаналізувати її.

Організація даних – важливо визначити, як саме буде використовуватися інформація. Це може бути таблиця в текстовому документі, база даних або інший формат, зручний для подальшого оброблення.

Візуалізація даних – використання графіків, діаграм допомагає зрозуміти основні закономірності та зв'язки в інформації. Візуалізація може полегшити сприйняття складних структур та виявлення важливих трендів.

Статистичний аналіз – застосування статистичних методів дозволяє робити висновки на основі даних, визначати важливість різниць та зв'язків між змінними.

Машинне навчання (за необхідності) – у окремих випадках, особливо за наявності великих обсягів даних, може бути застосовано методи машинного оброблення інформації для виявлення складних закономірностей та прогнозування результатів.

Інтерпретація результатів – важливо правильно інтерпретувати отримані результати та робити висновки. Це допоможе зрозуміти значущість дослідження та вплив результатів на поставлені завдання.

Конфіденційність та етика – дотримання етичних норм та збереження конфіденційності є обов'язковим у роботі з даними, особливо якщо вони містять особисту інформацію.

Перевірка результатів – варто перевіряти результати аналізу інформації, ураховуючи різні методи та варіанти оброблення даних. Це допомагає підтвердити надійність отриманих висновків.

Оволодіння зазначеними принципами допомагає здобувачам освіти не лише ефективно працювати з даними, а й робити виважені висновки та приймати обґрунтовані рішення на основі зібраних інформаційних ресурсів.

Тема 3. Критичний аналіз контенту

1. Розрізнення фактів та думок у медійних текстах

Розрізнення фактів та суджень є ключовим умінням під час аналізу медійних текстів. Факти – це об'єктивні твердження, які можна перевірити, вони ґрунтуються на конкретних даних або подіях. Судження – це особисті оцінки, інтерпретації або висновки, які робляться на основі фактів. Під час

розгляду медійних текстів важливо розрізняти обидва поняття. Основні ключові вказівки:

Факти – є об'єктивними і можуть бути перевіреними. Їх можна підтвердити або спростувати за допомогою конкретних даних. Наприклад, дати подій, імена осіб – це факти.

Судження – виражають особисті думки, оцінки або інтерпретації автора. Вони можуть бути суб'єктивними та ґрунтуватися на особистих переконаннях чи поглядах. Наприклад, це була найгірша подія в історії – судження.

Перевірка інформації – потрібно перевіряти джерела інформації для того, щоб визначити, чи є наведені факти достовірними. Факти можна перевірити за допомогою незалежних джерел, а судження є суб'єктивнішими.

Мова статті – варто звертати увагу на мову, яку використовує автор. Об'єктивні новини часто використовують факти, тоді як коментарі або аналітичні матеріали можуть включати судження.

Використання слів і фраз – уважне ставлення до використання слів і фраз. Фактові твердження часто використовують безпосередні та об'єктивні терміни, тоді як судження можуть містити емоційні або оцінювальні вислови.

Контекст – розгляд текст у контексті загального повідомлення. Факти можуть бути представлені в контексті судження, і навпаки. Розуміння контексту допоможе розрізнити факти та судження.

Припущення та ствердження – розрізнення того, що вказано на підставі даних чи фактів, і тим, що може бути припущенням або ствердженням, що не має чіткої підтримки в даних.

Здатність розрізняти факти від суджень допомагає розуміти інформацію в медійних текстах більш об'єктивно та аналітично.

2. Виявлення медіабіасу та стереотипів.

Виявлення медіабіасу та стереотипів у медійних текстах є важливою навичкою для критичного осмислення інформації. Перш за все варто розглянути визначення.

Медіабіас – це систематичне відхилення у висвітленні подій або тем у масових медіа від реальних обставин. Може виникати через необ'єктивність, прихильність, забуття чи вигідний підхід до певних поглядів чи груп. Наприклад, медіабіас може виявлятися в неправильному поданні фактів, надмірному акцентуванні на певних аспектах події, ігноруванні інших точок зору або використанні емоційно забарвлених слів для впливу на глядача. Виявляється медіабіас, аналізуючи різноманітні джерела інформації, порівнюючи різні погляди та перевіряючи достовірність фактів. Освічені споживачі медіа можуть визначити, як вплив медіа може виглядати в порівнянні із реальністю.

Стереотипи – це усталений, узагальнений образ або уявлення про певну групу людей чи явище, яке не завжди відображає реальні індивідуальні особливості чи відмінності. Наприклад, стереотип може виникнути щодо ролей чоловіків і жінок, етнічних груп, соціальних класів тощо. Вони можуть бути сформовані через масові медіа, культурні традиції або інші соціокультурні впливи. Виявляються стереотипи, аналізуючи представлення різних груп в медіа, вивчаючи культурні контексти та розуміючи важливість індивідуальних різноманітностей. Активна критична думка допомагає розпізнавати і викривляти стереотипи у різних видах медіа.

Варто наголосити, що розвиток навичок критичного мислення та усвідомленості допомагає здобувачам освіти аналізувати та розуміти вплив медіа на формування їхнього світогляду.

Нижче наведено ключові аспекти щодо виявлення медіабіасу та стереотипів:

Аналіз мовлення та слів: *лексика* – дослідження використання слів та фраз у тексті, деякі слова можуть мати емоційне забарвлення чи вказувати на сторонні погляди; *тон мови* – звернення уваги на тон тексту, об'єктивний він чи, навпаки, емоційно забарвлений.

Варто звертати увагу, які джерела використовуються, якщо присутня лише одна точка зору чи обмежується лише одним джерелом, це може бути виявом медіабіасу.

У разі посидання у тексті на експертів чи джерела, подивіться, чи є у них відповідна кваліфікація, чи можуть вони мати певний інтерес у результатах.

Варто звертати увагу, чи містяться у тексті приховані погляди, які можуть впливати на об'єктивність інформації.

Потрібно брати до уваги ширший контекст новини або події. Іноді представлення фактів без урахування контексту може призвести до спотворення сенсу.

Варто шукати узагальнення, які можуть створювати стереотипи. Це може виявлятися через представлення груп чи ситуацій у спрощеній формі. Для цього потрібно порівнювати інформацію, подану в тексті, з іншими джерелами для отримання повнішого відображення події чи теми.

Ураховуючи ці аспекти, можна розвивати критичну мислення та виявляти можливі медіабіас та стереотипи у медійних текстах.

Розпізнавання медіабіасу важливо, оскільки це допомагає розуміти, що інформація може бути представлена з певного кута зору або мати певний вплив. Критичне мислення та здатність аналізувати інформацію допомагають розпізнати медіабіас та отримати більш повне уявлення про тему чи подію.

3. Критичний аналіз зображень та відеоматеріалів.

Критичний аналіз зображень та відеоматеріалів – це процес ретельного розгляду та оцінювання вмісту, структури, технічних аспектів та контексту зображень або відео з метою формування обґрунтованих висновків та критичного погляду на представлену інформацію. Цей процес може використовуватися в різних контекстах, зокрема медіааналіз, мистецтвознавство, наукові дослідження або освітні проекти.

Ретельний опис зображення або відеоматеріалу допомагає збагатити розуміння його вмісту, що включає розгляд деталей, наприклад, кольори,

форми, об'єкти, особливості композиції тощо. Розгляд конкретних елементів зображення або відео, наприклад, обличчя, фон й ін. Визначення їх ролі та внеску у повідомлення або контекст. Оцінювання технічних аспектів, наприклад, якість, освітлення, колірна палітра, композиція, ритм тощо. Це важливо для визначення, наскільки ефективно зображення передає задуману інформацію. Розуміння контексту, в якому створено зображення чи відео. Урахування факторів, наприклад, час, місце, автор, аудиторія, що допоможуть розкрити глибше значення матеріалу. Розкриття різних можливих способів тлумачення зображення або відеоматеріалу, що передбачає розгляд позицій, перспектив та відчуттів, які вони можуть викликати. Формулювання висновків на основі проведеного аналізу, зазначення сильних та слабких сторін матеріалу, висловлення власних думок та оцінок.

Здобувачам освіти важливо пам'ятати, що критичний аналіз вимагає не лише сприйняття поверхневого змісту матеріалу, але й глибокого розуміння його контексту та можливих імплікацій. Також важливо розвивати вміння аргументувати свої думки та підтримувати їх доказами.

Тема 4. Етика та відповідальність

1. Засади етичного споживання медіа.

Етичне споживання медіа – це усвідомлений та відповідальний підхід до використання й сприйняття різних медійних ресурсів: новини, соціальні мережі, телебачення, радіо, інтернет-контент тощо. Засади етичного споживання медіа визначаються низкою принципів, які допомагають забезпечити об'єктивність, справедливість та повагу до інших у процесі взаємодії з інформацією.

Наводимо ключові засади етичного споживання медіа: споживачі повинні шукати інформацію в різних джерелах та перевіряти її точність перед тим, як вважати її фактом. Поширення неправдивої інформації, особливо зловживання фактами або спотворення подій, порушує етичні стандарти. Важливо поважати приватність осіб та уникати неприпустимого вторгнення у приватне

життя особистості. Уникати дискримінацію та стереотипи у поданні інформації, розглядаючи різні групи суспільства рівноправно та справедливо. Розуміти контекст – ключове для об'єктивного розгляду подій та ситуацій. Зусилля повинні бути спрямовані на врахування різних аспектів та перспектив, а не спрощення або перекручення реальності. Визначення авторитетних джерел та перевірка їх достовірності допомагають уникнути поширення міфів та неправдивої інформації. Споживачам варто бути критичними до джерел, які можуть мати власні інтереси або бути впливовими групами. Уникнення поширення неперевіреної інформації та заохочення конструктивних обговорень. Збереження поваги до інших користувачів та уникнення онлайн-токсичності. Споживачі повинні розвивати критичне мислення, аналізуючи інформацію та розуміючи її контекст.

Означені засади допомагають здобувачам освіти розвивати етичний підхід до споживання медіа, підвищувати рівень своєї медіаграмотності, а також сприяють формуванню свідомого та відповідального ставлення до інформації.

2. Свідоме використання інформації та уникнення її зловживання

Свідоме використання інформації та уникнення її зловживання є важливими аспектами не лише освітнього процесу, а й особистого та професійного розвитку. Нижче подано ключові принципи, що можуть допомогти усвідомлено використовувати інформацію та уникати можливих зловживань.

Перед використанням інформації перевіряти її джерело та визначати його достовірність. Віддавати перевагу інформації від авторитетних джерел та експертів у відповідній сфері. Розвивати критичне мислення, аналізуючи інформацію з різних точок зору та розуміючи можливі відмінності в поглядах. Розуміти контекст інформації, щоб уникнути спотворення її смислу. Врахування часу, місця та обставин, в яких було зібрано інформацію. Дотримання об'єктивності у використанні інформації, уникнення викривлення

фактів або представлення однобічної картини. Уникати використання інформації з метою обману, наклепу або нанесення шкоди іншим людям. Дотримуватися високих стандартів етичності, навіть коли робота відбувається з конфіденційною інформацією. Використовувати інформацію відповідально, надаючи належні вказівки її джерелам. Уникати плагиату та забезпечувати правильного цитування відомостей, взятих з інших джерел. Під час роботи з конфіденційною інформацією, забезпечення її безпечного та конфіденційного використання. Уникати розголошення конфіденційної інформації без відповідного дозволу.

Свідоме використання інформації вимагає уваги, аналізу та відповідальності. Розуміння цих принципів допоможе здобувачам освіти стати обізнаними та етичними споживачами інформації в будь-якій сфері їхнього життя.

3. Відповідальна публікація та співвідношення свободи слова і відповідальності

Відповідальна публікація є важливим аспектом сучасного інформаційного середовища і вимагає збалансованого підходу до висловлення думок та передавання інформації. Вона взаємодіє з принципом свободи слова, але при цьому ставить високі вимоги до того, як інформація подається та використовується. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Свобода слова є фундаментальним правом, яке гарантує кожній особі право висловлювати свої думки та ідеї. Це важливий принцип демократичного суспільства, що сприяє вільному обміну ідеями та стимулює вільну дискусію. Використання свободи слова повинно супроводжуватися відповідальністю за наслідки висловлень та публікацій. Журналісти, письменники та інші представники медіа повинні розуміти вагу своїх слів та їхній вплив на громадськість. У публікаціях важливо дотримуватися об'єктивності та подавати інформацію точно та правильно. Уникати спотворення фактів чи

вибіркового представлення інформації для досягнення певних цілей. Важливо уникати неприпустимого порушення приватності осіб, які стають об'єктом публікацій. Забезпечувати баланс між правом на інформацію та захистом приватності є ключовим. Відповідальність передбачає активний внесок у боротьбу з дезінформацією та фейками. Перед публікацією важливо перевіряти факти та переконатися у надійності інформації. Важливо враховувати різні точки зору та уникати однобічності в поданні інформації. Сприяти вільній та різноманітній дискусії, однак потрібно робити це з повагою до інших думок. Залучати аудиторію до критичного мислення та самостійного аналізу інформації. Сприяти розвитку медіаграмотності, щоб громадськість могла відрізнити достовірну інформацію від дезінформації.

Співвідношення свободи слова і відповідальності вимагає розуміння того, що вільне висловлення думок несе за собою обов'язок діяти з розсудом та урахувати можливі наслідки своїх слів. Здобувачам освіти важливо розвивати цінність відповідального використання своєї свободи слова у будь-якому контексті.

Тема 5. Створення медіаконтенту

1. Особливості створення текстового, візуального контенту та аудіоматеріалу

Створення текстового, візуального та аудіоматеріалу – це процес, який відрізняється за своєю природою та потребує різних навичок та підходів. Варто розглянути особливості створення кожного з них.

Текстовий матеріал. Повинен мати чітку структуру з вступом, основною частиною та висновком. Важливо організувати інформацію так, щоб вона була логічною та послідовною. Вибір мови та стилю залежить від аудиторії та мети тексту. Використання чіткої та доступної мови, уникнення надмірної технічності або складних конструкцій. Текст має бути фактично правильним та надійним. Перевірка фактів та використання авторитетних джерел є важливим етапом створення текстового матеріалу. Використання заголовків,

абзаців, списків та інших візуальних елементів допомагає полегшити сприйняття тексту. Вставки зображень або діаграм можуть доповнювати текст та робити його більш привабливим.

Візуальний матеріал. Візуальний матеріал має бути добре спроектованим та збалансованим. Урахування відстані, кольорів, шрифтів та інших елементів дизайну для створення привабливого вигляду. Кожен елемент візуального матеріалу повинен мати конкретне значення та відповідати меті матеріалу. Зображення та графіка мають допомагати в розумінні та удосконаленні інформації. Обирати або створювати високоякісні та релевантні зображення. Фотографії та ілюстрації повинні підкреслювати або розширювати зміст тексту. Веб-сайти та інші візуальні матеріали можуть включати елементи інтерактивності, такі як кнопки, анімація та переходи.

Аудіоматеріал. Створення аудіоматеріалу включає в себе вибір правильного звукового дизайну. Важливо враховувати музичний фон, голосовий тон та звукові ефекти. Голосовий елемент повинен бути чітким, приємним та легким для розуміння. Добре підібраний виконавець забезпечить належне передавання інформації. Сценарій аудіоматеріалу повинен мати логічну структуру та чітко визначені етапи. Важливо уникати випадковості та впевнитися в послідовності інформації. Обрані аудіоформати повинні відповідати медіаплатформі, на якій матеріал буде опубліковано. Забезпечення високої якості звуку та найменших можливих технічних проблем.

Під час створення текстового, візуального та аудіоматеріалу важливо брати до уваги аудиторію та мету матеріалу. Інтеграція цих елементів може створити комплексний та ефективний спосіб сприйняття інформації.

2. Розвиток умінь створення власного контенту відповідно до етичних засад

Розвиток умінь створення власного контенту відповідно до етичних засад є важливим аспектом в сучасному цифровому середовищі. Здобувачам освіти,

які цікавляться творчістю та власним контентом, варто враховувати етичні принципи під час створення та поширення інформації. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Сприяння розповсюдженню фактичної та достовірної інформації. Уникнення спотворення фактів чи представлення подій однобічно. Уникнення розповсюдження образливого контенту. Урахування контексту інформації та її можливого сприйняття. Пам'ятаємо, що різні люди можуть розуміти та сприймати інформацію по-різному. Уникнення порушення приватності осіб та зберігайте конфіденційність, де це необхідно. Урахування можливих наслідків публікації особистої інформації. Дотримання правил авторського права та відзначення джерел, із яких взято інформацію. Уникнення плагіату та повага до інтелектуальної власності інших. Залучення аудиторії до взаємодії та обговорення. Урахування різних точок зору та відповіді на коментарі з повагою. Розвиток медіаграмотності та навчання аудиторії розрізняти правдиву інформацію від маніпуляцій. Регулярне оцінювання своєї роботи та пошук можливостей вдосконалення. Бути готовими до конструктивної критики та відкритими для власного розвитку.

Здобувачам освіти важливо розуміти, що їхні дії в цифровому просторі можуть мати великий вплив. Етичне створення контенту визначається не лише тим, що вони роблять, а й тим, як вони роблять це та як вони ставляться до споживачів їхнього контенту.

3. Розуміння сутності та впливу персонального онлайн-профілю

Розуміння сутності та впливу персонального онлайн-профілю є ключовим аспектом в сучасному цифровому світі. Онлайн-профіль може відігравати значущу роль у особистому та професійному житті. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Онлайн-профіль відображає особистість та її імідж в інтернеті, що включає інформацію про інтереси, досягнення, фотографії, а також думки та спілкування в соціальних мережах. Особиста репутація в інтернеті може

впливати на сприйняття людини іншими. Багато професій вимагають наявності онлайн-профілю. Якість та актуальність професійного профілю може впливати на можливості влаштування на роботу, партнерство чи залучення клієнтів. Інформація, викладена в мережі, може бути вразливою, особливо це стосується особистих даних, наприклад, місце проживання, контактна інформація або звички та інтереси. Неправильне використання чи недбале ставлення до безпеки може призвести до кіберзагроз, шахрайства або інших негативних наслідків. Онлайн-профіль також слугує платформою для соціальної взаємодії. Коментарі, відгуки та спілкування в соціальних мережах можуть впливати на сприйняття особистості в онлайн-спільноті. Онлайн-профіль слугує інструментом для розкриття творчих та освітніх досягнень, наприклад, шляхом завантаження власних проєктів, статей, відео чи іншого контенту.

Здобувачам освіти важливо розуміти, що онлайн-профілі є частиною їхньої ідентичності в цифровому світі. Тримання балансу між відкритістю та захистом приватності, а також дотримання етичних норм у веденні онлайн-активностей, є важливим для успішної взаємодії та впливу в інтернеті.

Тема 6. Цифрова безпека

1. Захист від онлайн-загроз та кібербулінгу

Захист від онлайн-загроз та кібербулінгу є надзвичайно важливою складовою безпеки в інтернеті. Здобувачам освіти варто усвідомити, що ці загрози можуть впливати не лише на їхній емоційний стан, навчання, а навіть загрожувати їхньому фізичному благополуччю. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Використання складних паролей, що складаються із комбінацій літер, цифр і символів. Змінювати паролі регулярно та не використовувати один пароль для всіх облікових записів. Активувати двоетапну аутентифікацію для додаткового рівня безпеки. Бути обережними під час натискання на посилання в електронних повідомленнях чи на невідомих веб-сайтах. Не ділитися

особистою інформацією з невідомими особами в інтернеті. Контролювати свої налаштування конфіденційності в соціальних мережах. Уникання прийняття запитів на дружбу від невідомих осіб. Не публікувати конфіденційну інформацію, наприклад, адресу чи номер телефону. Якщо вже зіткнулися із кібербулінгом, потрібно повідомити про це у відповідні служби або адміністраторів платформи. Блокування чи приховування взаємодії з особами, які несуть образи чи обурення. Інсталювання і оновлювання антивірусного програмного забезпечення для захисту від вірусів та шкідливого програмного забезпечення. Уникання агресивного та образливого мовлення. Зберігання електронних доказів будь-яких онлайн-загроз чи кібербулінгу, щоб мати можливість звернутися за допомогою. Обговорення будь-яких проблем щодо онлайн-загрозам чи кібербулінгу з друзями, сім'єю чи педагогами. Якщо є відчуття, що не можна самостійно вирішити ситуацію, потрібно звертатися за допомогою до відповідних служб чи органів.

Захист від онлайн-загроз та кібербулінгу вимагає відповідальності та свідомості. Потрібно зберігати безпеку в інтернеті, усвідомлювати, що булінг неприйнятний і залишатися відкритими для підтримки один одного в онлайн-середовищі.

2. Основи цифрової конфіденційності та безпеки паролів

Розуміння основ цифрової конфіденційності є важливим для збереження особистої приватності та захисту цифрових слідів в інтернеті. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Особиста інформація (ім'я, адреса, номер телефону, адреса електронної пошти) є ключовою складовою особистих даних. Потрібно бути обережними, розуміти, коли і де ділитися цією інформацією в інтернеті. Забезпечення сильного захисту паролю для облікових записів. Використання унікальних паролів для різних сервісів та облікових записів. Увімкнення двофакторної аутентифікації для додаткового рівня безпеки. Не розголошення особистої

інформації невідомим особам. Уникнення відправлення конфіденційної інформації незахищеними електронними листами. Шифрування важливих листів, особливо, якщо вони містять конфіденційні дані. Потрібно переконатися, що пристрої та програми завжди оновлені до останніх версій з огляду на безпеку. Використання лише офіційних та надійних додатків. Установлення антивірусного програмного забезпечення та антишпигунських засобів для захисту комп'ютера від зловмисних програм та шпигунських програм. Управління налаштуваннями конфіденційності в соціальних мережах та обрання рівня видимості власних даних. Бути обережними щодо інформації, якої ділитеся онлайн. Варто завжди пам'ятати, що інформація, яку публікуємо в інтернеті, може залишитися там назавжди, тому потрібно ретельно добирати слова та фотографії, якими ділитеся.

Засвоєння означених принципів допоможе здобувачам освіти захищати свою особисту інформацію та забезпечувати безпеку в цифровому середовищі.

3. Засади безпечного онлайн-спілкування та взаємодії з веб-ресурсами

Засади безпечного онлайн-спілкування та взаємодії з веб-ресурсами важливі для забезпечення цифрової безпеки та відчуття комфорту під час використання інтернету. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Розуміння, якими саме даними можна ділитися онлайн і оберігати особисту та конфіденційну інформацію. Обирати налаштування конфіденційності в соціальних мережах та на інших платформах. Варто переконатися, що використовуються безпечні й надійні веб-ресурси та платформи. Бути уважними до додатків та веб-сайтів, які потрібно завантажувати чи відвідувати. Управляти налаштуваннями конфіденційності в соціальних мережах. Визначати, хто може бачити інформацію та спілкуватися. Бути обачливими та поважати інших у мережі. Не підтримувати та не використовувати агресивне мовлення. Якщо зіткнулися із кібербулінгом,

то варто повідомити відповідні органи чи адміністраторів платформ. Використовувати сильні та унікальні паролі для різних облікових записів. Не ділитися своїми паролями з іншими та регулярно їх змінювати. Бути обережними у наданні особистої інформації або грошей в інтернеті. Уникати підозрілих посилань та не відкривати файли із невідомих джерел. Перевіряти достовірність інформації, особливо перед тим, як ділитися нею або взаємодіяти з відповідними веб-ресурсами. Стежити за оновленнями щодо цифрової безпеки, дізнаватися про нові загрози та методи їх уникнення. Бути обачливими у взаємодії з незнайомими особами, уникати зустрічей в реальному житті з особами, з якими познайомилися в інтернеті.

Засвоєння означених засад допоможе здобувачам освіти залишатися в безпеці під час онлайн-спілкування та взаємодії з різними веб-ресурсами.

Тема 7. Медіа в системі культурних комунікацій

1. Роль медіа у формуванні культурних стереотипів та ідентичності

Медіа відіграють ключову роль у формуванні культурних стереотипів та ідентичності, впливаючи на уявлення та сприйняття різних груп людей. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Медіа створюють образи різних груп індивідів, що впливають на сприйняття глядачів, читачів або слухачів. Ці образи можуть бути стереотипними та впливати на формування певних уявлень про окремі культури чи соціальні групи. Засоби масової інформації можуть підтримувати або підірвати стереотипи. Вони можуть конструювати стереотипи через розміщення інформації, вибір тем чи підходів до подій. Медіа впливають на формування ідентичності особистості та груп. Люди сприймають інформацію про себе та своє оточення з медійних джерел, що визначає, як вони сприймають себе та інших. Визначаючи, які події та теми отримують велику кількість медійної уваги, засоби масової інформації можуть впливати на те, які аспекти культури стають ключовими або підсилюються. Засоби масової

інформації можуть виступати як агенти мультикультурності, сприяючи взаєморозумінню та взаємодії між різними культурами, або, навпаки, можуть посилювати культурні бар'єри через нереалістичне чи негативне представлення. Реклама також грає важливу роль у формуванні культурних стереотипів. Вона може впливати на уявлення про красу, соціальний статус, роль гендерів та інші аспекти культури. Важливо усвідомлювати контекст, в якому подається інформація в медіа. Критичний підхід до споживання засобів масової інформації дозволяє краще розуміти, як ця інформація формується та як вона може впливати на уявлення людей. Розвиток інтернету та соціальних мереж дав користувачам можливість висловлювати свою точку зору та контролювати власний образ у мережі.

Здобувачам освіти важливо бути свідомими щодо впливу медіа на формування культурних стереотипів та ідентичності і розвивати критичне мислення у сприйнятті інформації, що надходить із медійних джерел.

2. Розуміння взаємодії медіа та суспільства

Розуміння взаємодії медіа та суспільства є ключовим аспектом в сучасному інформаційному середовищі. Медіа впливають на суспільство, у той час як саме суспільство визначає, якою буде природа та роль медіа. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Взаємодія між медіа та суспільством – це двосторонній процес. Засоби масової інформації формують та відтворюють культуру, ідеології та цінності суспільства, у той час як суспільство впливає на медіа через споживання та реакцію на інформацію. Медіа відіграють ключову роль у формуванні громадської думки, впливаючи на переконання, ставлення та поведінку людей. Інформація, яку ми отримуємо від медіа, може формувати наше розуміння подій і проблем суспільства. Медіа відіграють роль у представленні різноманітності голосів, поглядів та інтересів у суспільстві. Вони можуть сприяти розносторонньому діалогу. Медіа можуть визначати та висвітлювати

соціальні питання, привертаючи увагу до проблем та стимулюючи обговорення, що сприяє підняттю свідомості та розвитку громадської активності. Медіа відіграють важливу роль у політичному процесі, впливаючи на формування громадянської позиції та обрання політичних лідерів. Інформація, яку надають медіа, може впливати на голосування та прийняття рішень на політичному рівні. Медіа відіграють роль у формуванні культурної ідентичності, визначаючи, які аспекти культури вони висвітлюють, та які ідеали вони висувають. Уведення цифрових технологій та соціальних мереж відкрило нові можливості для взаємодії медіа та суспільства, що створює можливості для громадянської участі, швидкого розповсюдження інформації та нових форм вираження громадянської думки.

Здобувачам освіти важливо розуміти, як медіа та суспільство взаємодіють, як це впливає на формування громадянської позиції та розуміння світу, а також як культурні та соціальні взаємозв'язки відображаються в медійних контекстах.

3. Аналіз впливу медіа на сучасну культуру

Аналіз впливу медіа на сучасну культуру є ключовим завданням для розуміння динаміки та тенденцій в інформаційному суспільстві. Медіа мають значний вплив на формування цінностей, стереотипів та способів взаємодії в культурному просторі. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Медіа визначають те, про що говоритиме суспільство, вони обирають теми та події, які отримають особливу увагу, визначаючи суспільну агенду і впливаючи на увагу громадськості до конкретних проблем. Медіа можуть створювати, підтримувати або ламати культурні стереотипи. Представлення різних груп, включаючи стереотипні зображення, може впливати на уявлення глядачів та формування їхніх упереджень. Медіа мають силу визначати культурні тренди, впливаючи на моду, музику, мистецтво та інші аспекти культури, вони можуть відображати та стимулювати сучасні тенденції у

суспільстві. Медіа відіграють важливу роль у процесі культурної глобалізації, виконуючи роль посередника між різними культурами, що може призводити до обміну ідеями, але також до втрати унікальності та домінування деяких культурних аспектів. Медіа відіграють роль у формуванні громадянського суспільства, стимулюючи обговорення та участь у громадському житті. Вони можуть впливати на свідомість громадян, спонукаючи до активності та залучення до соціально-політичних процесів. Реклама та інші медійні впливи можуть визначати споживчі звички, впливаючи на рішення під час придбання того чи іншого товару та стилю життя. Медіа можуть створювати певний образ життя та навіть формувати ідеали краси та успіху. Медіа відіграють ключову роль у політичних дебатах та дискусіях, надаючи інформацію, аналіз та різноманітні погляди на події. Вони можуть визначати тон політичного діалогу та формувати громадську думку. Аналіз впливу медіа на сучасну культуру важливий для критичного розуміння сучасного світу та його еволюції. Він допомагає виявляти та розуміти ті механізми, які формують наше культурне сприйняття та ставлення до різних аспектів суспільства.

Тема 8. Споживач та активний глядач

1. Розуміння поняття «споживач медіа»

Поняття «споживач медіа» відноситься до особи або групи людей, які споживають та взаємодіють із засобами масової інформації, зокрема, телебачення, радіо, газети, журнали, інтернет-платформи, соціальні мережі, аудіокниги, підкасти й ін. Розуміння цього поняття важливе для аналізу впливу медіа на глядачів, слухачів, читачів та інших користувачів. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Споживачі медіа мають можливість вибирати, який контент вони хочуть сприймати, що пов'язане із телевізійними передачами, фільмами, музикою, новинами, блогами та іншими медійними форматами. Сучасні споживачі медіа часто взаємодіють з контентом, виражаючи свої думки, коментуючи,

створюючи власний контент (наприклад, у соціальних мережах), реагуючи на зміст через лайки, репости, коментарі тощо. Сучасні споживачі медіа мають доступ до різноманітних платформ, що дозволяє їм сприймати контент на різних пристроях та через різноманітні канали (телебачення, інтернет, радіо, друковані видання тощо). Сучасні споживачі медіа не тільки споживають контент, а й стають активними учасниками в його формуванні. Вони можуть створювати власний контент, який може отримати популярність серед інших користувачів. Споживачі медіа піддаються впливу різноманітного контенту на свої думки, переконання та поведінку. Медіа можуть впливати на формування уявлень та стереотипів, а також впливати на рішення та вчинки споживачів. Зараз споживачі медіа все частіше залежать від алгоритмів, які визначають, який контент буде в них відображатися, що може впливати на їхню експозицію до різних інформаційних потоків. Споживачі медіа повинні усвідомлювати можливість дезінформації та вміти критично оцінювати інформацію, яку вони споживають. Критичне мислення та медіаграмотність стають важливими навичками.

Розуміння поняття «споживач медіа» допомагає вивчити взаємодію людей із засобами масової інформації, розуміти, як ця взаємодія впливає на суспільство і допомагає розвивати навички критичного сприйняття інформації.

2. Особливості ролі глядача у формуванні контенту

Роль глядача у формуванні контенту в сучасному медійному середовищі стає все більше активною та важливою. Технологічний розвиток та зміна взаємодії з медіа дозволяють глядачам не лише споживати контент, а й брати участь у його створенні та поширенні. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Сучасні глядачі активно взаємодіють з контентом, вони можуть залишати коментарі, висловлювати свою думку, робити репости, лайки, а також створювати власний контент. Глядачі використовують соціальні мережі та

інші онлайн-платформи для обговорення контенту та взаємодії з іншими глядачами. Це створює спільноти та розвиває віртуальний простір для обміну ідеями та враженнями. Глядачі стають творцями, створюючи свій власний контент, наприклад, відгук на відео, блог-пости, фотографії, подкасти, відео-блоги та інші форми вираження. Такі глядацькі внески можуть отримувати популярність та впливати на глобальну медійну сцену. Платформи, як YouTube, Instagram, TikTok, надають можливість користувачам створювати та публікувати власний контент, забезпечуючи нові шляхи для вираження та творення для широкої аудиторії. Глядачі можуть надавати зворотний зв'язок та виражати свою реакцію на контент. Позитивна або негативна відгуки, коментарі та рейтинги можуть впливати на успіх контенту та визначати його популярність. У деяких випадках глядачі можуть брати участь у створенні контенту разом із творцями. Наприклад, це може бути взаємодія у живих стрімах, голосування за розвиток сюжету або навіть спільні творчі проекти. Глядачі можуть визначати, що є популярним і які теми, стилі чи формати контенту стають трендовими. Їхня реакція та вибори впливають на те, що та як створюють інші творці контенту. Глядачі мають можливість вибирати способи споживання контенту: перегляд на великому екрані, використання мобільних пристроїв, слухання в аудіоформаті тощо.

Зазначені особливості ролі глядача у формуванні контенту підкреслюють зміну парадигми взаємодії із засобами масової інформації, де глядач стає активним учасником та співтворцем медійного змісту.

3. Здатність активно сприймати та аналізувати медіа

Здатність активно сприймати та аналізувати медіа є важливою навичкою в сучасному інформаційному суспільстві. Ця навичка дозволяє людям бути свідомими споживачами інформації, розуміти різні медійні формати та критично оцінювати їхній зміст. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Медіаграмотність включає розуміння основних медійних концепцій, таких як жанри, реклама, джерела інформації, медійні платформи та здатність правильно їх інтерпретувати. Здатність аналізувати інформацію критично, враховуючи можливість спотворення фактів, вибіркової інформаційної подачі та інші фактори, які можуть впливати на об'єктивність інформації. Уміння визначити, яке джерело інформації є надійним та авторитетним, а яке може бути сумнівним чи має певні біаси. Виявлення методів, якими медіа можуть впливати на глядачів, включаючи прийоми монтажу, використання мови, музики, ритму, а також рекламні та маркетингові техніки. Уміння розрізняти стереотипи та уникати поглиблення стереотипних уявлень через медійний вплив. Здатність враховувати контекст інформації, в якому вона була створена, та розуміти, як це може впливати на її вірогідність та інтерпретацію. Залучення до обговорення та обміну думками про медійний контент з іншими людьми через соціальні мережі, дискусійні форуми, або в реальному житті. Свідоме розуміння того, як медіа впливають на власні переконання, стереотипи та поведінку.

Здатність активно сприймати та аналізувати медіа є необхідною для того, щоб ефективно навігувати в інформаційному просторі, розрізняти об'єктивну інформацію від дезінформації та розвивати критичний підхід до медійного вмісту. Ці навички сприяють формуванню освіченої, самостійно мислячої громади.

Тема 9. Етичне використання медіа

1. Засади етичного використання інформації

Етичне використання інформації є важливою складовою в сучасному суспільстві, особливо для здобувачів освіти, які займаються дослідженнями або працюють з інформацією. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Не подавати неправдиву інформацію та не приховувати важливі факти. Визначати і дотримуватися стандартів інтелектуальної чесності у всіх

аспектах своєї роботи. Указувати джерела інформації, якщо скористалися чужими працями чи ідеями. Уникати плагіату та незаконного використання матеріалів. Зберігати конфіденційні дані з урахуванням законів і етичних стандартів. Уникати неправомірного доступу до особистої інформації. Уникати впливу особистих переконань чи ставлення на об'єктивність вашої роботи. Дотримуватися наукового методу та логіки у висновках і аналізі. Розуміти можливі наслідки роботи і брати на себе відповідальність за їх наслідки. Враховувати можливі етичні ризики та намагатися їх уникати. Знати і дотримуватися всіх законів та правил, що стосуються використання інформації. Уникати порушення авторських прав та інших законодавчих норм. Розглядати вплив власної роботи на суспільство та здоров'я. Дотримуватися етичних стандартів у взаємодії з іншими людьми.

Означені аспекти стануть основою для створення етичного середовища в роботі та дослідженнях. Важливо пам'ятати, що етика є динамічною, і вона може змінюватися залежно від контексту та суспільних змін.

2. Свідоме споживання медіа та його відповідальне використання

Свідоме споживання медіа та його відповідальне використання – це важливий аспект сучасного життя, особливо для здобувачів освіти, які є активними користувачами різних медійних платформ. Основна ідея полягає в тому, щоб бути освіченим, критичним та відповідальним споживачем медіаконтенту. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Сучасний медійний простір заповнений різноманітними інформаційними потоками. Здобувачам освіти важливо навчитися аналізувати і перевіряти інформацію перед тим, як її сприймати або ділитися нею. Перевірка достовірності джерел та уникання поширення фейків допомагають забезпечити свідоме використання медіа. Засоби масової інформації можуть мати різні мотивації і агенди. Здобувачам освіти варто розуміти, які цілі переслідують засоби масової інформації, а також як це може впливати на

представлення інформації. Критичне сприйняття забезпечує уникнення маніпуляцій. Важливо використовувати різні джерела інформації та різнообразні медійні платформи. Потрібно уникати ізольованого використання лише одного джерела та шукати збалансовану інформацію з різних джерел. Свідомий споживач медіа не лише споживає інформацію, а й бере активну участь у дискусіях і обговореннях. Здобувачам освіти потрібно вчитися висловлювати свої думки, ділитися інформацією, а також слухати та розуміти погляди інших. Варто усвідомлювати відповідальність за свої дії в соціальних мережах, що включає уникання поширення дезінформації, розуміння наслідків своїх публікацій та взаємодія з іншими користувачами з повагою. Здобувачам освіти важливо слідкувати за розвитком цифрових технологій та їх впливом на медіа. Розуміння технологій, які використовуються для створення та поширення інформації, допомагає краще розуміти їхню достовірність та ефективність. Свідоме споживання медіа вимагає від здобувачів освіти розвинутої критичної думки та постійного навчання. Це не тільки забезпечує індивідуальну освіченість, а й сприяє створенню інформаційно освіченої суспільності.

3. Взаємозв'язок свободи слова та відповідальності

Взаємозв'язок свободи слова та відповідальності є ключовим аспектом в сучасному суспільстві. Дозвіл на вираження власних думок та ідей є важливим правом, але це право повинно супроводжуватися відповідальністю за зміст та наслідки висловлених поглядів. Наводимо ключові аспекти, які здобувачам освіти потрібно засвоїти у розрізі означеної теми.

Свобода слова є однією з основних цінностей демократії. Вона забезпечує можливість висловлювання різноманітних думок, ідей та поглядів, що є важливим для розвитку вільного суспільства. Вільний обмін ідеями сприяє розвитку інтелектуального потенціалу суспільства, стимулює дебати та сприяє зростанню знань та розуміння. Треба бути відповідальним у перебігу висловлювання думок та розповсюдження інформації. Контроль за

достовірністю та обґрунтованістю даних допомагає уникнути поширення маніпуляцій та дезінформації. Свобода слова повинна супроводжуватися повагою до думок та переконань інших людей. Важливо уникати неприязного або образливого висловлювання, щоб створити конструктивне обговорення. Кожен індивід, виражаючи свою думку, повинен усвідомлювати можливі наслідки для суспільства. Забезпечення позитивного внеску в суспільний діалог та врахування загальних інтересів є важливим аспектом відповідального використання свободи слова. Свобода слова може бути обмежена в інтересах забезпечення громадського порядку та безпеки. Наприклад, апелювання до насильства або публікації фальшивих новин можуть мати серйозні наслідки для суспільства. Вільне висловлювання думок не повинно порушувати права та гідність інших осіб. Обмеження може застосовуватися в разі порушення основних прав чи розпалювання ненависті.

Взаємозв'язок між свободою слова та відповідальністю є важливою складовою демократичного суспільства. Здобувачам освіти важливо розуміти, що вільність висловлювання повинна відбуватися в контексті відповідальності за власні слова та їхні наслідки для суспільства.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ

Практичне заняття 1

Тема. Основи медіакультури та медіаграмотності

План

I. Питання для обговорення

1. Традиційні і нові медіа: від історії до сучасності.
2. Ознайомлення з різноманітністю медіаформатів (текст, звук, відео, графіка).
3. Розуміння ролі медіа у формуванні світогляду.

II. Завдання для самопідготовки.

1. Складіть таймлайн розвитку медіа від початку його історії до сучасності. Підготуйтеся до обговорення впливу різних етапів розвитку медіа на суспільство та культуру.

2. Обґрунтуйте важливість медіаграмотності у сучасному суспільстві та способи підвищення її рівня серед населення.

3. Створіть мультимедійну презентацію на тему «Різноманітність медіаформатів». Використовуйте текст, зображення, відео та звук для наочного представлення інформації.

4. Створіть медіатекст, що включає різні медіаформати. Наприклад, історію, де текст поєднується з графікою та відеоелементами. Зробіть акцент на те, як різні формати можуть взаємодіяти для збільшення ефективності повідомлення чи враження аудиторії.

5. Розробіть свій власний медіапроект (статтю, відео, аудіо), спрямований на вплив у формуванні світогляду. Обґрунтуйте вибір теми, стилістику та елементи, які ви використовуєте для впливу на аудиторію.

Рекомендована література:

1. Бабій Р. О. Аналіз підходів до визначення понять «медіа-освіта», «медіа-грамотність», «медіа-педагогіка». *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету «Україна»*. № 1 (7). 2013. С. 11–14.

2. Баликін І., Волошенюк О., Чорний О., Федченко О. Абетка візуальної грамотності / за редакцією Волошенюк О., Іванова В., Євтушенко Р. Київ: АУП, ЦВП, 2019. URL: http://www.aup.com.ua/uploads/Abetka_vizualnoy_gramotnosti_2019.pdf.
3. Баришполець О. Т., Найдьонова Л. А., Мироненко Г. В., Голубєва О. Є., Різун В. В. та ін. Медіакультура особистості; соціально-психологічний підхід : навчально-методичний збірник / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. К.: Міленіум, 2009. 440 с.
4. Васянович Г. П. Медіаосвіта: зарубіжний і вітчизняний досвід. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2007. № 2. С. 11–21.
5. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. *Постанова Президії Національної академії педагогічних наук України* від 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150. URL: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm.
6. Медіакультура особистості / упор. Т. П. Крячко. За науковою редакцією В. І. Шуляра. Миколаїв : ОППО, 2016. 144 с.
7. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упоряд. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк; за наук. ред. В.В. Різуна. К.: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
8. Шльосек Ф. Використання засобів мультимедіа у професійній освіті. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 6. С. 42-46.

Практичне заняття 2

Тема. Медійна та інформаційна грамотність особистості

I. Питання для обговорення

1. Формування умінь ефективного пошуку інформації в інтернеті.
2. Оцінювання достовірності джерел інформації.
3. Розуміння базових принципів оброблення та аналізу даних.

II. Завдання для самопідготовки.

1. Здійсніть пошук інформації на тему «Медіакультура особистості» за допомогою різних технік пошуку, використовуючи лапки, оператори, розширені параметри пошуку тощо.

2. Знайдіть три джерела інформації на тему практичного заняття: одне з наукового журналу, одне з відомого новинного сайту і одне з блогу або форуму. Оцініть достовірність кожного джерела, звертаючи увагу на авторів, дату публікації, наявність вказівок на джерела інформації тощо.

3. Знайдіть інформацію про подію чи тему із кількох різних джерел. Порівняйте, як ці джерела представляють інформацію. Визначте, чи є розбіжності в поданій інформації і як це може вплинути на достовірність джерел.

4. Оберіть наукову статтю за темою практичного заняття. Створіть коротку анотацію, використовуючи ключові поняття та основні висновки статті.

5. Знайдіть новинний матеріал або статтю, що містить дезінформацію або фейк. Охарактеризуйте ключові ознаки дезінформації та визначте, чому ця інформація є неправдивою.

Рекомендована література:

1. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка публік рилейшнз : монографія. К.: МАУП, 2005. 440 с. URL: http://www.vmurol.com.ua/upload/Navchalno_motodichna_robota/Navchalno_motodichna_materiali/Zhurnalistika/1/Informac_comunicac_management.pdf.

2. Білоус О. В., Гриценчук О. О., Іванюк І. В., Кравчина О. Є., Лещенко М. П., Малицька І. Д., Морзе Н. В., Овчарук О. В., Рождественська Д. Б., Сороко Н. В., Тимчук Л. І., Ткаченко В. А., Шиненко М. А., Яцишин А. В. Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору : посібник / за заг. ред. Бикова В. Ю., Овчарук О. В.; НАПН України, Ін-т інформ. технол. і засобів навч. К. : Атіка, 2014. 212 с.

3. Волошенюк О.В., Ганик О.В., Голощапова В.В. Медіаграмотність у початковій школі : посібник для вчителя / за редакцією О.В. Волошенюк, В.Ф. Іванова. Київ: ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
4. Городенко Л. Потреба інформації у суспільстві. *Сучасне та майбутнє журналістики в плюралістичному суспільстві : матеріали науково-практично українсько-швейцарського семінару* / за ред. А. Москаленка, М. Герольд, В. Іванова. К.: Центр вільної преси, 1999. С. 316.
5. Іванова Т., Ізбаш С. Методичні «родзинки» онлайн-тренінгу з медіа грамотності «Будь у тренді: МІГ в online!»: практичний посібник / за заг. ред. В. Іванова. Київ: АУП, Центр вільної преси, 2020. 96 с.
6. Ільганаєва В. О. Комунікаційний світ сучасного суспільства як медіа-реальність. *Світ соціальних комунікацій*. 2012. Т. 5. С. 34–37.
7. Кудін В. О. Освіта в інформаційному суспільстві : навч. посіб. К., 1998. 151 с.
8. Найдьонова Л. Інформаційна грамотність неможлива без медіакультури. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/informatsiyna_gramotnist_nemozhлива_bez_mediakulturi/.
9. Носкова Т. М. Аудіовізуальні технології в освіті. СПб.: СПбГУКіТ, 2004.
10. Остряньська Н. В., Васюренко В. О. Особливості формування інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів. *Сучасні аспекти виховання студентської молоді*. Міжнар. наук.-практ. конф.: тези доповідей. Харків : ХНУМГ, 2013. С. 183-185.
11. Чайковська М. П. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2015. 382 с.
12. Щедрина О.І. Нові інформаційні технології : навч. посібник / Київський національний економічний ун-т. К. : КНЕУ, 2005. 445 с.

Практичне заняття 3

Тема. Достовірність інформації в мас-медіа, її критичний аналіз

I. Питання для обговорення

1. Розрізнення фактів та думок у медійних текстах.
2. Виявлення медіабіасу та стереотипів.
3. Критичний аналіз зображень та відеоматеріалів.

II. Завдання для самопідготовки.

1. Знайдіть статтю на тему практичного заняття, виокремити та перерахувати факти, подані у тексті. Визначити, які частини тексту відображають думки, оцінки чи інтерпретації автора.

2. Напишіть короткий текст на тему «Інформаційна грамотність», включити в нього об'єктивні факти та особисті думки чи оцінки. Обговорити на занятті результати, наголосивши на важливості розрізнення фактів та думок.

3. Розгляньте фотографії, що супроводжують новини. Визначте, чи можуть зображення містити елементи стереотипів або викликати певний емоційний відгук. Розгляньте можливий вплив таких зображень на сприйняття події чи ситуації.

4. Розгляньте обговорення теми в соціальних мережах. Визначте, які мовні конструкції вказують на стереотипи чи медіабіас. Посніть, як такі висловлювання можуть впливати на групове сприйняття.

5. Створіть короткий відеоролик на обрану тему. Поясніть, як використано у ньому зображення та звук для впливу на аудиторію та чи містяться в цьому матеріалі стереотипи.

Рекомендована література:

1. Бакка Т., Гольщяпова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелещенко Т., Шкрбець О. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі : посібник для вчителя / за редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. К. : ЦВП, АУП, 2017. 197 с.

2. Городенко Л. Потреба інформації у суспільстві. *Сучасне та майбутнє журналістики в плюралістичному суспільстві : матеріали науково-практично українсько-швейцарського семінару* / за ред. А. Москаленка, М. Герольд, В. Іванова. К.: Центр вільної преси, 1999. С. 316.

3. Іванова Т., Ізбаш С. Методичні «родзинки» онлайн-тренінгу з медіа грамотності «Будь у тренді: МІГ в online!»: практичний посібник / за заг. ред. В. Іванова. Київ: АУП, Центр вільної преси, 2020. 96 с.

4. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін : посібник для вчителя / за ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. 201 с.

5. Практична медіаосвіта: авторські уроки. Збірка / ред.-упорядник В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. редакцією В. В. Різуна та В. В. Літостанського. Київ, Академія української преси, 2013. 447 с.

6. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи : методичний посібник для вчителів / автори – укладачі: О. І. Пометун, І. М. Сущенко. Київ, 2017. 96 с.

Практичне заняття 4

Тема. Людина та її відповідальність у сучасному світі

I. Питання для обговорення

1. Засади етичного споживання медіа.
2. Свідоме використання інформації та уникнення її зловживання.
3. Відповідальна публікація та співвідношення свободи слова і відповідальності.

II. Завдання для самопідготовки.

1. Оберіть рекламний ролик або оголошення. Визначте, чи враховані етичні аспекти у сприйнятті цього рекламного матеріалу. Чи може реклама містити елементи маніпуляції, невірних обіцянок чи використання стереотипів?

2. Розгляньте власну активність у соціальних мережах. Визначте, чи дотримуєтеся принципів етичного спілкування та обговорення в мережі. Розгляньте, які впливи можуть виникнути від некоректної або агресивної поведінки в інтернеті.

3. Обговоріть етичні аспекти ретвітів та репостів у соціальних мережах. Розглянути, чи враховується джерело інформації перед поділом, та чи може вона викликати негативні наслідки.

4. Створіть правдивий заголовок для новинової статті чи відео. Обговорення важливості точності та об'єктивності у використанні заголовків.

5. Розгляньте різні погляди на цензуру та обмеження свободи слова. Обговорення, коли цензура може бути обґрунтованою в інтересах суспільства, а коли – порушенням свободи вираження.

Рекомендована література:

1. Баришполець О. Т., Найдьонова Л. А., Мироненко Г. В., Голубєва О. Є., Різун В. В. та ін. Медіакультура особистості; соціально-психологічний підхід : навчально-методичний збірник / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. К.: Міленіум, 2009. 440 с.

2. Бугайова Н.М. Психологічні проблеми інтернет-адикції в умовах використання телекомунікаційних технологій. *Телекомунікаційні технології у навчальному процесі: методичні рекомендації*. Київ, НАП України, 2009.

3. Бугайова Н.М. Ризики сучасних комп'ютерних технологій: ігрова залежність. *Інформаційні технології в наукових дослідженнях і навчальному процесі : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Луганськ, 14-16 листопада 2006 р. Т. 1. Луганськ, 2006.*

4. Головістікова О. М. Трактуння свободи як найважливішого принципу права. *Права людини*, 2008. С. 48–53.

5. Городенко Л. Свобода слова як одна з передумов формування громадської думки в сучасному українському суспільстві. *Публіцистика і політика : збірник наукових праць*. К., 2002. Вип. 3. С. 135.

6. Кіца М. О. Фейкова інформація в українських соціальних медіа: поняття, види, вплив на аудиторію. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-52/36.pdf>.
7. Корню Д. Етика засобів масової інформації; пер. з фр. С. Гринцевич. К.: К.І.С., 2004. 129 с.
8. Мерзлякова О. Профілактика деструктивних впливів мас-медіа. Програма занять для молоді. К., «Шкільний світ», 2010.
9. Остроухов В. В., Петрик В. М., Присяжнюк М. М. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти) : підручник; за ред. Є. Д. Скулиша. К., 2010. 776 с.
10. Остряньська Н. В., Васюренко В. О. Особливості формування інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів. *Сучасні аспекти виховання студентської молоді*. Міжнар. наук.-практ. конф.: тези доповідей. Харків : ХНУМГ, 2013. С. 183-185.

Практичне заняття 5

Тема. Методи створення, оброблення і поширення медіаконтенту

I. Питання для обговорення

1. Особливості створення текстового, візуального контенту та аудіоматеріалу.
2. Розвиток умінь створення власного контенту відповідно до етичних засад.
3. Розуміння сутності та впливу персонального онлайн-профілю.

II. Завдання для самопідготовки.

1. Проаналізуйте статтю «Медіаграмотність та медіакомпетентність у сучасній освіті», оберіть відповідні фотографії та зображення, які допоможуть ілюструвати контент.
2. Запропонуйте декілька заголовків та підзаголовків для певної теми.

Студентам потрібно обрати найефективніші заголовки, пояснити їх вибір та дати короткий опис для кожного.

3. Проаналізуйте підзаголовки, оберіть ті, які вважаєте найактуальнішими, поясніть вибір та охарактеризувати кожен.

- Значення та важливість медіаграмотності в сучасному світі.
- Читання та розуміння текстів.
- Розпізнавання візуальних та аудіоелементів.
- Аналіз та критичне мислення про медійний контент.
- Електронні та соціальні медіа.
- Роль інтернету в розвитку медіаграмотності.
- Викладання медіаграмотності у школах.
- Застосування сучасних технологій в освіті.
- Дезінформація та фейки.
- Залежність від медіа та екранів.
- Вплив медіаграмотності на громадянську активність.
- Роль грамотних громадян у формуванні суспільства.
- Інновації та технологічний розвиток.
- Перспективи впровадження медіаграмотності у всі сфери життя.

4. Створіть презентацію на одну із обраних тем у попередньому завдання. Звернути увагу на графічний дизайн, використання кольорів та відповідність контексту.

5. Проаналізуйте профілі відомих педагогів у соціальних мережах, визначити, як їхні профілі впливають на імідж, особисту та професійну репутацію, чим вони зацікавили своїх підписників.

Рекомендована література:

1. Бобрицька В. І., Процька С. М. Комп'ютерно орієнтована освіта майбутніх філологів : навчально-методичний посібник для студентів. Полтава. Скайтек, 2016. 136 с.

2. Бондаренко О. Вимоги до мультимедійних систем навчання та їх класифікація. *Рідна школа*. 2007. № 3. С. 60–63.
3. Волошенюк О.В., Ганик О.В., Голощাপова В.В. Медіаграмотність у початковій школі : посібник для вчителя / за редакцією О.В. Волошенюк, В.Ф. Іванова. Київ: ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
4. Воронін Ю. А. Технічні та аудіовізуальні засоби навчання : навчальний посібник. Вороніж: Воронежський державний педагогічний університет, 2001.
5. Гоне Ж. Освіта і засоби масової інформації. К., 2002. 207 с.
6. Іванова Т., Ізбаш С. Методичні «родзинки» онлайн-тренінгу з медіа грамотності «Будь у тренді: МІГ в online!»: практичний посібник / за заг. ред. В. Іванова. Київ: АУП, Центр вільної преси, 2020. 96 с.
7. Кудін В. О. Освіта в інформаційному суспільстві : навч. посіб. К., 1998. 151 с.
8. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін : посібник для вчителя / за ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. 201 с.
9. Основи медіаграмотності : навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас. *Плани-конспекти уроків* / за ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк, О. П. Мокрогуза. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. 190 с.
10. Остряньська Н. В., Васюренко В. О. Особливості формування інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів. *Сучасні аспекти виховання студентської молоді*. Міжнар. наук.-практ. конф.: тези доповідей. Харків : ХНУМГ, 2013. С. 183-185.
11. Практична медіаосвіта: авторські уроки. Збірка / ред.-упорядник В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. редакцією В. В. Різуна та В. В. Літостанського. Київ, Академія української преси, 2013. 447 с.
12. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / за загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.

13. Шльосек Ф. Використання засобів мультимедіа у професійній освіті. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 6. С. 42-46.

Практичне заняття 6

Тема. Цифрова безпека та комунікація в онлайні

I. Питання для обговорення

1. Захист від онлайн-загроз та кібербулінгу.
2. Основи цифрової конфіденційності та безпеки паролів.
3. Засади безпечного онлайн-спілкування та взаємодії з веб-ресурсами.

II. Завдання для самопідготовки.

1. Проаналізуйте налаштування конфіденційності в соціальних мережах та інших онлайн-платформах. Визначити потенційні ризики та заходи для запобігання кібербулінгу.

2. Дослідіть різні типи онлайн-загроз (небажаний контент, інтернет-знайомства, кібербулінг або цькування, кібершахрайство, шкідливі програми, ігрова залежність, платний контент), підготувати коротку презентацію із засобами захисту від кожного типу загроз.

3. Оцініть фактори сильності паролю, наприклад, довжина, використання чисел та символів, відсутність очевидних зразків. Створіть сильні паролі для різних ситуацій.

4. Напишіть рекомендації щодо створення та управління безпечними паролями.

5. Надайте приклади онлайн-ігор для дітей та визначте позитивні і негативні аспекти цих ігор з точки зору безпеки.

Рекомендована література:

1. Бугайова Н.М. Психологічні проблеми інтернет-адикції в умовах використання телекомунікаційних технологій. *Телекомунікаційні технології у навчальному процесі: методичні рекомендації*. Київ, НАП України, 2009.

2. Бугайова Н.М. Ризики сучасних комп'ютерних технологій: ігрова залежність. *Інформаційні технології в наукових дослідженнях і навчальному*

процесі : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Луганськ, 14-16 листопада 2006 р. Т. 1. Луганськ, 2006.

3. Волошенюк О.В., Ганик О.В., Голощапова В.В. Медіаграмотність у початковій школі : посібник для вчителя / за редакцією О.В. Волошенюк, В.Ф. Іванова. Київ: ЦВП, АУП, 2018. 234 с.

4. Головістікова О. М. Трагування свободи як найважливішого принципу права. *Права людини*, 2008. С. 48–53.

5. Городенко Л. Потреба інформації у суспільстві. *Сучасне та майбутнє журналістики в плюралістичному суспільстві : матеріали науково-практично українсько-швейцарського семінару / за ред. А. Москаленка, М. Герольд, В. Іванова. К.: Центр вільної преси, 1999. С. 316.*

6. Городенко Л. Свобода слова як одна з передумов формування громадської думки в сучасному українському суспільстві. *Публіцистика і політика : збірник наукових праць. К., 2002. Вип. 3. С. 135.*

7. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В., Кульчинська Л. М. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд. К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2011. 58 с.

8. Іванова Т., Ізбаш С. Методичні «родзинки» онлайн-тренінгу з медіа грамотності «Будь у тренді: МІГ в online!»: практичний посібник / за заг. ред. В. Іванова. Київ: АУП, Центр вільної преси, 2020. 96 с.

9. Кіца М. О. Фейкова інформація в українських соціальних медіа: поняття, види, вплив на аудиторію. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-52/36.pdf>.

10. Мерзлякова О. Профілактика деструктивних впливів мас-медіа. Програма занять для молоді. К., «Шкільний світ», 2010.

11. Методи маніпулятивного впливу ЗМІ. URL: <http://mediaosvita.org.ua/>.

12. Найдьонова Л. А. Кібер-булінг або агресія в інтернеті: способи розпізнання і захист дитини : методичні рекомендації. Вип. 4. Київ, 2011. 34 с. URL: <http://mediaosvita.org.ua/>

13. Остроухов В. В., Петрик В. М., Присяжнюк М. М. Інформаційна

безпека (соціально-правові аспекти) : підручник; за ред. Є. Д. Скулиша. К., 2010. 776 с.

14. Остряньська Н. В., Васюренко В. О. Особливості формування інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів. *Сучасні аспекти виховання студентської молоді*. Міжнар. наук.-практ. конф.: тези доповідей. Харків : ХНУМГ, 2013. С. 183-185.

15. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / за загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.

16. Пригорницька О. Фейкова інформація в соціальних медіа: виявлення, оцінка, протидія. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2017. Вип. 48. С. 439–452. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2017_48_34.

17. Про доступ громадян до публічної інформації : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. Київ, від 13.01.11 №2939-VI.

18. Про захист суспільної моралі : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. Київ, від 20.11.03 №1296-IV.

19. Слюсар В. М. Феномен свободи в культурній самореалізації особистості : монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 256 с.

Практичне заняття 7

Тема. Медіа в системі культурних комунікацій

I. Питання для обговорення

1. Роль медіа у формуванні культурних стереотипів та ідентичності.
2. Розуміння взаємодії медіа та суспільства.
3. Аналіз впливу медіа на сучасну культуру.

II. Завдання для самопідготовки.

1. Дослідіть наукові роботи та статті, що вивчають вплив медіа на формування культурних стереотипів та ідентичності. Коротко охарактеризувати їх.

2. Розгляньте як реклама впливає на формування стереотипів стосовно ролей, статусу, інтересів тощо. Запропонуйте можливі шляхи для зменшення негативного впливу медіа на формування стереотипів та підтримки культурної різноманітності.

3. Виберіть конкретну подію або тему, яка отримала значущий медіарезонанс. Проаналізуйте як різні медійні джерела висвітлюють цю подію, і як це впливає на сприйняття громадськістю.

4. Розгляньте, як медіа впливають на формування культурної ідентичності. Проаналізуйте, як використання мови, образів та інших елементів медіа впливають на становлення культурної особистості.

5. Оберіть конкретний період (наприклад, останні 5 років) та проаналізуйте, як медіа вплинули на формування популярних культурних тенденцій. Визначте, як музика, фільми, телевізійні шоу та інші медійні форми відображають та визначають сучасну культуру.

Рекомендована література:

1. Баришполець О. Т., Найдьонова Л. А., Мироненко Г. В., Голубєва О. Є., Різун В. В. та ін. Медіакультура особистості; соціально-психологічний підхід : навчально-методичний збірник / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. К.: Міленіум, 2009. 440 с.

2. Воронін Ю. А. Технічні та аудіовізуальні засоби навчання : навчальний посібник. Вороніж: Воронезький державний педагогічний університет, 2001.

3. Городенко Л. Потреба інформації у суспільстві. *Сучасне та майбутнє журналістики в плюралістичному суспільстві : матеріали науково-практично українсько-швейцарського семінару* / за ред. А. Москаленка, М. Герольд, В. Іванова. К.: Центр вільної преси, 1999. С. 316.

4. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В., Кульчинська Л. М. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд. К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2011. 58 с.

5. Кальмучина В. В. Медіа-освіта і сучасний методичний дискурс(педагогічна розвідка) : метод. посібник. Хмельницький, 2015. 65 с.

6. Кудін В. О. Освіта в інформаційному суспільстві : навч. посіб. К., 1998. 151 с.
7. Медіакультура особистості / упор. Т. П. Крячко. За науковою редакцією В. І. Шуляра. Миколаїв : ОППО, 2016. 144 с.
8. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навчальний посібник / О. Т. Баришполець, Л. А. Найдьонова, Г. В. Мироненко, О. Є. Голубєва, В. В. Різун та ін.; за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. К.: Міленіум, 2009. 440 с.
9. Найдьонова Л. А. Медіаосвіта в Україні: особливості реалізації соціально-психологічної моделі. URL: <http://www.academia.edu>.
10. Остряньська Н. В., Васюренко В. О. Особливості формування інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів. *Сучасні аспекти виховання студентської молоді*. Міжнар. наук.-практ. конф.: тези доповідей. Харків : ХНУМГ, 2013. С. 183-185.
11. Різун В. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2013. 352 с.
12. Слюсар В. М. Феномен свободи в культурній самореалізації особистості : монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 256 с.
13. Череповська Н. Медіаосвіта та медіакультура в ЗОШ. К.: Шкільний світ, 2010. 128 с. URL: <http://mediaosvita.org.ua/>.
14. Шайбе С., Рогау Ф. Медіаграмотність : підручник для вчителів. К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. 319 с.
15. Шльосек Ф. Використання засобів мультимедіа у професійній освіті. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 6. С. 42-46.

Практичне заняття 8

Тема. Фактори споживання та сприйняття медіаконтенту

I. Питання для обговорення

1. Розуміння поняття «споживач медіа».
2. Особливості ролі глядача у формуванні контенту.
3. Здатність активно сприймати та аналізувати медіа.

II. Завдання для самопідготовки.

1. Оберіть кілька осіб (друзів, родичів, одногрупників) і проведіть аналіз їхнього споживання медіа. Які медіаресурси вони використовують? Як часто? Як вони взаємодіють з інформацією та розвагами?

2. Висловіть свою думку щодо критичного мислення у споживанні медіа. Як ви оцінюєте достовірність інформації? Як можна визначити «фейк»-новини? Які стратегії ви використовуєте для перевірки інформації?

3. Розгляньте аспекти психології глядача. Які емоції або враження найчастіше викликає контент? Як це впливає на взаємодію глядача з контентом?

4. Вивчіть функції взаємодії глядачів на популярних платформах. Як вони коментують, лайкають, діляться контентом? Як це впливає на розповсюдження контенту та його визнання?

5. Виберіть рекламу (відео, банер, соціальні мережі) і розглянути її з різних точок зору. Яка аудиторія цільова для цієї реклами? Які емоції чи ідеї вона передає? Які техніки переконання використовуються?

Рекомендована література:

1. Баришполець О. Т., Найдьонова Л. А., Мироненко Г. В., Голубєва О. Є., Різун В. В. та ін. Медіакультура особистості; соціально-психологічний підхід : навчально-методичний збірник / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. К.: Міленіум, 2009. 440 с.

2. Білоус О. В., Гриценчук О. О., Іванюк І. В., Кравчина О. Є., Лещенко М. П., Малицька І. Д., Морзе Н. В., Овчарук О. В., Рождественська Д. Б., Сороко Н. В., Тимчук Л. І., Ткаченко В. А., Шиненко М. А., Яцишин А. В.

Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору : посібник / за заг. ред. Бикова В. Ю., Овчарук О. В.; НАПН України, Ін-т інформ. технол. і засобів навч. К. : Атіка, 2014. 212 с.

3. Волошенюк О.В., Ганик О.В., Голощапова В.В. Медіаграмотність у початковій школі : посібник для вчителя / за редакцією О.В. Волошенюк, В.Ф. Іванова. Київ: ЦВП, АУП, 2018. 234 с.

4. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.

5. Іванова В. Ф. Публіцистика. Масова комунікація : медіа-енциклопедія / за загал. ред. В. Ф. Іванова. К.: АУП, ЦВП, 2007. 780 с.

6. Кальмучина В. В. Медіа-освіта і сучасний методичний дискурс (педагогічна розвідка) : метод. посібник. Хмельницький, 2015. 65 с.

7. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. *Постанова Президії Національної академії педагогічних наук України* від 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150. URL: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm.

8. Медіакультура особистості / упор. Т. П. Крячко. За науковою редакцією В. І. Шуляра. Миколаїв : ОППО, 2016. 144 с.

9. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навчальний посібник / О. Т. Баришполець, Л. А. Найдьонова, Г. В. Мироненко, О. Є. Голубєва, В. В. Різун та ін.; за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. К.: Міленіум, 2009. 440 с.

10. Найдьонова Л. А. Медіаосвіта в Україні: особливості реалізації соціально-психологічної моделі. URL: <http://www.academia.edu>.

11. Остряньська Н. В., Васюренко В. О. Особливості формування інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів. *Сучасні аспекти виховання студентської молоді*. Міжнар. наук.-практ. конф.: тези доповідей. Харків : ХНУМГ, 2013. С. 183-185.

12. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / за загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.

Практичне заняття 9

Тема. Добросесність та етичне використання медіаконтенту

I. Питання для обговорення

1. Засади етичного використання інформації.
2. Свідоме споживання медіа та їх відповідальне використання.
3. Взаємозв'язок свободи слова та відповідальності.

II. Завдання для самопідготовки.

1. Створіть інфографіку, яка показує ключові аспекти відповідального використання медіа. Включити конкретні поради щодо перевірки достовірності інформації, розпізнавання фейкових новин і боротьби з дезінформацією.

2. Підготуйтеся до обговорення важливості перевірки інформації, ефективних методів розпізнавання медійної маніпуляції та засоби підвищення рівня власної медіаграмотності.

3. Вивчіть роль інтернет-мемів у створенні цифрової культури. Проаналізуйте як ці короткі фрагменти контенту впливають на комунікаційні патерни та культурні вирази.

4. Оберіть медіаресурс (сайт, блог, соціальну мережу) та проаналізуйте його вміст на предмет етичності та добросесності. Визначте, які аспекти можуть бути вважатися етично сумнівними чи неетичними.

5. Розгляньте випадки порушення авторських прав у медіаконтенті. Які наслідки можуть виникнути від порушення авторських прав, і як уникнути таких ситуацій?

Рекомендована література:

1. Баришполець О. Т., Найдьонова Л. А., Мироненко Г. В., Голубева О. Є., Різун В. В. та ін. Медіакультура особистості; соціально-психологічний підхід : навчально-методичний збірник / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. К.: Міленіум, 2009. 440 с.

2. Бугайова Н.М. Психологічні проблеми інтернет-адикції в умовах використання телекомунікаційних технологій. *Телекомунікаційні технології у навчальному процесі: методичні рекомендації*. Київ, НАП України, 2009.
3. Бугайова Н.М. Ризики сучасних комп'ютерних технологій: ігрова залежність. *Інформаційні технології в наукових дослідженнях і навчальному процесі : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Луганськ, 14-16 листопада 2006 р. Т. 1. Луганськ, 2006.*
4. Головістікова О. М. Трактуювання свободи як найважливішого принципу права. *Права людини*, 2008. С. 48–53.
5. Городенко Л. Свобода слова як одна з передумов формування громадської думки в сучасному українському суспільстві. *Публіцистика і політика : збірник наукових праць*. К., 2002. Вип. 3. С. 135.
6. Кіца М. О. Фейкова інформація в українських соціальних медіа: поняття, види, вплив на аудиторію. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-52/36.pdf>.
7. Корню Д. Етика засобів масової інформації; пер. з фр. С. Гринцевич. К.: К.І.С., 2004. 129 с.
8. Мерзлякова О. Профілактика деструктивних впливів мас-медіа. Програма занять для молоді. К., «Шкільний світ», 2010.
9. Остроухов В. В., Петрик В. М., Присяжнюк М. М. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти) : підручник; за ред. Є. Д. Скулиша. К., 2010. 776 с.
10. Остряньська Н. В., Васюренко В. О. Особливості формування інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів. *Сучасні аспекти виховання студентської молоді*. Міжнар. наук.-практ. конф.: тези доповідей. Харків : ХНУМГ, 2013. С. 183-185.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Згідно організації освітнього процесу за кредитно-модульною системою, матеріал навчальної дисципліни поділено на змістові модулі.

Кожен модуль включає теми для вивчення, у межах кожної теми здобувач виконує різні види навчальних завдань, що підлягають оцінюванню (робота на практичних та лабораторних заняттях; аналіз, узагальнення, систематизація та творча інтерпретація теоретичного та практичного матеріалу; доповнення; виконання завдань для самостійної роботи; підготовка календарів погоди та природи, підготовка лепбуків, оформлення колекцій та їх презентація тощо).

Засобами діагностики успішності та якості навчання є: усне опитування, тестування, письмові завдання.

Відповідність шкал оцінювання знань і вмінь студентів з дисципліни «Основи медіаграмотності» для ОС «Бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта

Оцінка а ECTS	Середньо- зважений бал, що формує інтервальну шкалу	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна оцінка		
A	4,51-5,00	90-100	5	Зараховано	<i>Відмінно</i> – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями, зокрема студент: - дає правильні, точні, повні ґрунтовні відповіді, підкріплені прикладами і презентацією власної позиції; - демонструє високий рівень знань в обсязі навчальної програми з основ медіаграмотності, які отримав, користуючися основною і допоміжною літературою, зокрема статтями у фахових виданнях; - користується сучасною науковою термінологією; - методично грамотно розв'язує запропоновані завдання; - творчо підходить до виконання завдань; - орієнтується у системі методичних понять, науково правильно їх тлумачить,
	5,00	100			
	4,95	99			
	4,90	98			
	4,85	97			
	4,80	96			
	4,75	95			

	4,70	94			
	4,65	93			
	4,60	92			
	4,55	91			
	4,51	90			
В	4,01-4,50	82-89	4		
	4,50	89			
	4,43	88			
	4,36	87			
	4,29	86			
	4,22	85			
	4,15	84			
	4,08	83			
	4,01	82			
С	3,50-4,00	74-81	4		
	4,00	81			
	3,90	80			
	3,84	79			
	3,76	78			
	3,67	77			

- вичерпно розкриває актуальні питання сучасної медіаосвіти та медіакультури, пов'язує їх із суміжними дисциплінами;

- володіє сучасними технологіями ознайомлення дітей з медіаграмотністю;

- уміння аналізувати свою діяльність і оцінювати ефективність запропонованих форм навчання, ресурсів і проєктів щодо розвитку медіаграмотності;

- вміння вести дискусію та аргументовано позначати свою позицію у рамках обговорення;

- вміння грамотно викладати суть питання і підбирати відповідний фактичний і ілюстративний матеріал.

Добре – достатній рівень оволодіння знаннями, навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження, зокрема студент:

- дає відповідь на питання усіх тем дисципліни недостатньо повну, але змістовну, підкріплену прикладами і власними судженнями;

- добре володіє теоретичними знаннями з основ медіаграмотності, які отримав із основної літератури і деяких фахових видань;

- орієнтується в системі методичних понять, але припускається поодиноких несуттєвих помилок у їх тлумаченні;

- розкриває окремі актуальні питання методики формування медіаграмотності, пов'язує їх із суміжними дисциплінами;

- вміння формувати свою методичну лабораторію;

- уміння аналізувати свою діяльність і оцінювати ефективність пропонуваніх форм навчання, ресурсів і проєктів щодо розвитку медіаграмотності;

- вміння вести дискусію та аргументовано позначати свою позицію в рамках обговорення.

Добре – середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками, зокрема студент:

- дає відповідь на питання з тем дисципліни недостатньо повну, але іноді, підкріплену прикладами і власними судженнями;

- добре володіє теоретичними знаннями з методики формування медіаграмотності, які отримав із основної літератури;

- орієнтується в системі методичних понять, але припускається поодиноких несуттєвих помилок у їх тлумаченні;

	3,59	76			- розкриває окремі актуальні питання методики формування медіаграмотності; - виконав не менше як $\frac{3}{4}$ % завдань самостійної роботи.
	3,51	75			
	3,50	74			
D	2,83-3,43	64-73	3	<i>Задовільно</i> – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками, зокрема студент: - відповідь на основні питання курсу дає недостатньо повну; - презентує поверхове викладення матеріалу з основних тем методики формування медіаграмотності; - ключові питання розкриває неповно, в основному презентує матеріал основного посібника або ж конспект лекції; - помиляється у визначенні базових методичних понять; - не знайомий із сучасними технологіями, які застосовуються у процесі ознайомлення молодших школярів із теорією та практикою медіаосвіти; - не наводить прикладів; - допускає суттєві помилки у розв'язанні конкретних методичних завдань; - не користується науковою термінологією; - відсутній творчий підхід у вирішенні завдань ознайомлення молодших школярів із теорією та практикою медіаосвіти; - володіє низькою культурою усного і писемного мовлення; - не виконує більш як половини завдань самостійної роботи; - не вміє грамотно проаналізувати зміст програм, який стосується ознайомлення молодших школярів із теорією та практикою медіаосвіти.	
		3,43	73		
		3,36	72		
		3,29	71		
		3,22	70		
		3,15	69		
		3,07	68		
		3,01	67		
		3,00	66		
		2,92	65		
		2,83	64		
E	2,51-2,75	60-63	3	<i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього, зокрема студент: - відповідь на основні питання дисципліни дає недостатньо повну; - презентує незнання матеріалу з основних тем основ медіаграмотності; - ключові питання розкриває неповно, в основному презентує конспект лекції; - помиляється у визначенні базових методичних понять; - не знайомий із сучасними технологіями, які застосовуються у процесі ознайомлення	
		2,75	63		

	2,67	62			молодших школярів із теорією та практикою медіаосвіти; - не наводить прикладів; - допускає суттєві помилки у розв'язанні конкретних методичних завдань; - не користується науковою термінологією; - відсутній творчий підхід у вирішенні завдань ознайомлення молодших школярів із теорією та практикою медіаосвіти; - володіє низькою культурою усного і писемного мовлення; - не виконує більш як половини завдань самостійної роботи; - не вміє грамотно проаналізувати зміст програм, який стосується ознайомлення молодших школярів із теорією та практикою медіаосвіти
	2,59	61			
	2,51	60			
FX	2,00-2,5	35-59	2	не зараховано	<i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння навчальним матеріалом: студент ключові питання розкриває неповно, користується при цьому інформацією з основних літературних джерел чи конспекту; помиляється у визначенні методичних понять, а більшості визначень не знає; не знайомий із сучасними технологіями, які застосовуються у процесі формування медіаграмотності та їх використанням в практиці роботи початкової школи; допускає суттєві помилки у розв'язанні конкретних методичних завдань, не користується науковою термінологією; відсутній творчий підхід у вирішенні практичних завдань ознайомлення молодших школярів із теорією та практикою медіаосвіти; непослідовно викладає теоретичний матеріал, не наводить потрібних прикладів, допускає багато помилок; не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
F	0,00-1,99	1-34	2		<i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни: студент володіє низькою культурою усного мовлення; не наводить прикладів; не виконує більш як половини завдань самостійної роботи; виявляє незнання більшої частини матеріалу питання чи конкретної теми в цілому з основ медіаграмотності

Відповідність шкал оцінювання (національної та європейської (ECTS))

Оцінка ECTS	Середньозважений бал, що формує інтервальну шкалу	Національна оцінка	
1	2	3	
A	4,51-5,00	5	<i>Відмінно</i> – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
B	4,01-4,50	4	<i>Добре</i> – достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження
C	3,50-4,00	4	<i>Добре</i> – середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
D	2,83-3,43	3	<i>Задовільно</i> – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
E	2,51-2,75	3	<i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього
FX	2,00-2,50	2	<i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
F	0,00-1,99	2	<i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни

Перелік питань до заліку

із дисципліни «Основи медіаграмотності»

1. Що таке медіаграмотність і чому вона важлива в сучасному світі?
2. Назвіть основні елементи медіаграмотності та поясніть їхню роль.
3. Як розрізняти інформацію від дезінформації в медіа?
4. Обговоріть різницю між новинами та рекламою. Як їх відрізнити одне від одного?
5. Які ризики пов'язані з цифровою медіаграмотністю? Як їх уникнути?
6. Як визначити достовірність джерела інформації в інтернеті?
7. Як критично оцінювати зображення та відеоматеріали в медіа?
8. Обговоріть етичні аспекти використання соціальних мереж та особистої інформації в онлайн-середовищі.
9. Які стратегії можна використовувати для захисту від кіберзагроз та кібербулінгу?
10. Як розвивати свою медіаграмотність та уміння критичного мислення у цифровому світі?
11. Як ви розумієте термін «медіакультура» і яка її роль в сучасному суспільстві?
12. Назвіть основні складові медіакультури та поясніть їх значення.
13. Як впливає медіакультура на формування ідентичності особистості?
14. Обговоріть роль медіакультури у взаємодії людей з різними культурними контекстами.
15. Які виклики і можливості приносить розвиток технологій для медіакультури?
16. Розгляньте поняття «медіаосвіти» та його вплив на розвиток медіакультури.
17. Як медіакультура взаємодіє з іншими аспектами культури, наприклад, мистецтво, література та інші?

18. Які етичні питання пов'язані з медіакультурою, і як їх можна вирішити?
19. Обговоріть роль медіакультури у формуванні громадянської активності та свідомості.
20. Як можна вдосконалити рівень медіакультури в сучасному суспільстві?
21. Що включає в себе поняття «інформаційна грамотність»?
22. Як визначити достовірність інформації та відфільтрувати дезінформацію?
23. Які основні етапи пошуку інформації в інтернеті?
24. Як визначити, чи є джерело інформації авторитетним та надійним?
25. Які стратегії можна використовувати для ефективного оцінювання та аналізу інформації?
26. Як вирізняти факти від думок та думки від аргументів у роботі з інформацією?
27. Як важливо вивчати контекст та джерела під час оцінювання інформації?
28. Як можна захистити себе від кіберзагроз та зберегти конфіденційність під час роботи з інформацією в інтернеті?
29. Як можна розвивати уміння інформаційної грамотності для подальшого самовдосконалення?
30. Що включає в себе поняття «критичний аналіз контенту»?
31. Як визначити основні елементи аналізу текстового, візуального та звукового контенту?
32. Як важливо враховувати контекст при критичному аналізі контенту?
33. Як визначити авторські наміри та стиль у тексті чи медійному продукті?
34. Які методи можна використовувати для оцінювання достовірності джерела чи контенту?
35. Як визначити позицію або точку зору, яку представляє контент?

36. Як використовувати докази та аргументи у критичному аналізі контенту?
37. Як критичний аналіз контенту пов'язаний з розвитком медіаграмотності та критичного мислення?
38. Що включає в себе поняття «етика» та «відповідальність» у контексті сучасного суспільства?
39. Як можна визначити конфлікт інтересів і як його можна запобігти чи вирішити?
40. Як враховувати принципи відповідальності у використанні та розробленні нових технологій?
41. Які етапи включає процес створення медіаконтенту від ідеї до реалізації?
42. Як визначити цільову аудиторію для медіаконтенту і чому це важливо?
43. Які креативні стратегії можна використовувати для привертання уваги аудиторії?
44. Як ефективно планувати та організовувати вміст для різних медіаплатформ?
45. Як використовувати різні медіаформати (текст, відео, зображення) для досягнення мети контенту?
46. Як забезпечити автентичність та достовірність медіаконтенту?
47. Як розрізняти та використовувати різні стилі письма та мовні засоби для різних аудиторій?
48. Як уникати порушення авторських прав у створенні медіаконтенту?
49. Як стежити за відгуками аудиторії та взаємодіяти з нею для подальшого вдосконалення контенту?
50. Що таке цифрова безпека і чому вона важлива в сучасному інформаційному суспільстві?
51. Які основні загрози цифрової безпеки можуть виникнути в онлайн-середовищі?

52. Як визначити та захистити конфіденційні дані в інтернеті?
53. Як ефективно використовувати паролі та інші методи аутентифікації для захисту облікових записів?
54. Як використовувати антивірусне програмне забезпечення та засоби захисту від шкідливих програм?
55. Як визначити та уникати кіберзагроз і атак в мережі?
56. Як забезпечити безпеку використання мобільних пристроїв та додатків?
57. Як розвивати та підтримувати культуру цифрової безпеки в організаціях і суспільстві?
58. Як визначити роль споживача в контексті медіа та культури?
59. Які фактори впливають на активність глядача в процесі споживання медіаконтенту?
60. Як змінилися способи споживання медіаконтенту з розвитком цифрових технологій?
61. Як споживачі впливають на формування та розвиток медіапродуктів?
62. Як культурні, соціальні та історичні контексти впливають на сприйняття медіаконтенту споживачем?
63. Як визначити та розрізнити потреби та очікування різних груп аудиторії при створенні медіаконтенту?
64. Які ролі виконують споживачі у соціальних мережах та інших онлайн-спільнотах?
65. Як психологічні аспекти впливають на споживачів медіаконтенту?
66. Які виклики і можливості приносить інтерактивність та участь споживача в медіапросторі?

Основні терміни та їх визначення

Авторство – приналежність медійного тексту автору; факт створення конкретною особою (індивідуальне авторство) або групою осіб (колективне авторство) оригінального медійного тексту, що представлений на паперових або електронних носіях (відповідний фіксований текст, зображення, відеоряд, інша інформація). Визнання авторство регулюється авторським правом і передбачає збереження та регламентоване відтворення авторських текстів (творів), умов їх тиражування й / або репродукування, публікації та поширення в ЗМІ.

Агітація – друкована та електронна, усна та писемна діяльність, що впливає на свідомість суспільства з метою спонукання його до активних соціальних дій.

Авторське право – це сукупність норм цивільного права, якими регулюються відносини щодо визнання авторства й охорони творів науки, літератури і мистецтва, встановлення режиму їх використання, наділення їх авторів немайновими і майновими правами, захисту прав авторів та інших правоволодільців.

Аккаунт (англ. Account – рахунок) – обліковий запис, що містить дані, необхідні для ідентифікації та авторизації користувача на веб-сайті: ім'я користувача (логін), параметри облікового запису (поштова скринька, пароль, стать, національність, права та привілеї), лог відвідування та активності на ресурсі тощо).

Безпека інформаційна – здатність держави, суспільства, соціальної групи, особистості забезпечити з необхідною ймовірністю достатні й захищені інформаційні ресурси і потоки для підтримки життєдіяльності, сталого функціонування і розвитку відповідного структурного освіти.

Безпека медійна – здатність держави, суспільства, соціальної групи, особистості забезпечити достатні й захищені медійні ресурси і потоки для підтримки життєдіяльності, сталого функціонування і розвитку відповідної структурної освіти.

Візуальна інформація – інформація, що сприймається особою органами зору.

Віртуальна реальність (від англ. virtual reality) – технологія створення ілюзії присутності у віртуальному середовищі.

Гаджет (англ. Gadget) – назва класу допоміжних міні-програм – графічних модулів, які розміщуються в робочому просторі відповідної батьківської програми та слугують для прикраси робочого простору, розваги, вирішення окремих робочих завдань або швидкого отримання інформації з Інтернету без допомоги веб-браузера.

Гіперпосилання – рядок в HTML-документі, що покликається на інший файл, який може бути розташований в Інтернет-мережі та вказує на повний шлях (URL) до цього файлу. Гіперпосилання для користувача – графічне зображення або тексти, розташовані на сайті, в листі електронної пошти, що встановлюють відповідний зв'язок із іншими сайтами Інтернету (як правило, інформаційного, рекламного характеру).

Гіперпосилання (англ. Hyperlink) – активний (виділений кольором чи підкресленням) текст, зображення чи кнопка на веб-сторінці, що внаслідок натиснення (власне активізацію) уможливорює перехід на іншу сторінку чи іншу частину поточної сторінки.

Гіпертекст (англ. Hypertext) – текст, що складається з потенційно нескінченної множини текстів, об'єднаних системою вбудованих гіперпосилань, що дозволяє читати його не лише горизонтально, а й вглибину – за допомогою внутрішніх посилань, сприймати його частини як окремо, так і в загальній гіпертекстовій системі. Поняття гіпертексту тісно пов'язане з Веб (WWW). Хоча гіпертекст використовується не тільки у веб-мережі, наприклад, у певній статті енциклопедії містяться посилання на інші статті.

Дезінформація – неправдива інформація, поширена свідомо в мас-медіа. Часто застосовується як елемент PR-технологій для впливу на аудиторію, підвищення особистого рейтингу та ін. Дезінформація широко

використовується в політичних кампаніях та шоу-бізнесі, що призводить до маніпуляції суспільною думкою.

Джерело інформації – будь-яка система, що виробляє повідомлення або містить інформацію, призначену для її передачі. Джерелами інформації в мас-медіа можуть бути документи, архівні матеріали, синхрони, аудіо- та відеопродукція.

Електронна бібліотека – документальна автоматизована інформаційна система, в якій документи (статті, монографії, звіти, реферати) зберігаються, зазвичай, у повнотекстовому вигляді на електронних машинних носіях і можуть надаватися користувачам відповідно до їхніх запитів через телекомунікаційні мережі.

Електронна публікація – розміщення копії чи оригіналу твору, що може бути об'єктом авторського права, в пам'яті комп'ютера, підключеного до відповідної комп'ютерної мережі таким чином, що інформація є доступною для інших користувачів мережі.

Електронне видання – електронний документ, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, має вихідні відомості й призначений для розповсюдження.

Засоби масової інформації (ЗМІ) – різновид медіа, орієнтований на одночасне передавання інформації великим групам людей. Охоплюють засоби передавання, зберігання та відтворення інформації, такі як преса (газети, журнали, книжки), радіо, телебачення, інтернет, кінематограф, звукозаписи та відеозаписи, відеотекст, телетекст, рекламні щити та панелі, мультимедійні центри.

Засоби масової інформації друківані – засоби масової інформації, що функціонують у медіапросторі у вигляді друківаних видань. До них відносяться газети, журнали, брошури, листівки, альманахи, бюлетені та ін. Друківані видання висвітлюють актуальні питання суспільного, політичного, культурного, наукового життя.

Засоби масової інформації електронні – засоби масової інформації, що існують в електронному вигляді або ж є електронною версією друкованих видань. З. е. на сьогодні є найбільш доступними у глобальному інформаційному просторі. Ступінь поширення З. е., їх інтернаціональний статус зумовлюють можливість і потребу їх існування кількома мовами, в інтерактивному форматі.

Засоби навчання візуальні – технічні засоби і візуальні тексти, призначені для зорового впливу і сприйняття в освітньому процесі.

Засоби навчання звукові – технічні засоби і медіа-тексти, призначені для слухового впливу і сприйняття в освітньому процесі.

Зворотний зв'язок (англ. Feedback) – додатковий інформаційний канал, спрямований від отримувача до джерела, завдяки якому комунікація набуває діалогічного характеру. Мета зворотного зв'язку – здобути знання про те, як відбувається процес прийому інформації одержувачем, перевірити, чи збігається відгук на повідомлення з очікуваною реакцією. Одержання зворотного зв'язку продовжує діалог, розвиває дискурс.

Знак охорони авторського права (англ. Copyright) – символ, який засвідчує охорону об'єкта авторським правом. Застосовується власником виключних авторських прав для сповіщення про свої права. Знак охорони авторського права розміщується на кожному примірнику твору та складається з трьох елементів: латинської літери «с» у колі – ©, імені автора (власника авторських прав) та року першого опублікування (оприлюднення) твору.

Інтелектуальна власність – це права на результати розумової діяльності людини в науковій, художній, виробничій та інших сферах, які є об'єктом цивільно-правових відносин у частині права кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності, які, будучи благом не матеріальним, зберігаються за його творцями і можуть використовуватися іншими особами лише за узгодженням з ними, крім випадків, визначених законодавством.

Інтерактивні медіа (від англ. interactive – взаємодіючий) – медіа з передбаченою можливістю безпосереднього зворотного зв'язку, діалогу з аудиторією. Така можливість надається за допомогою телефонного, відео, супутникового та інтернет-зв'язку, відеоігор.

Інтерактивність (від англ. interactive – взаємодіючий) – 1) здатність користувача впливати на систему зв'язку, а також спілкуватися з іншими користувачами за допомогою цієї системи; а також здатність системи до комунікації із споживачами; 2) ступінь взаємодії між об'єктами, діалогічності комунікації.

Інтернет – глобальна комп'ютерна мережа, що об'єднує комп'ютери та комп'ютерні мережі по всьому світу з метою надання відкритого миттєвого доступу до інформації.

Інтернет-видання – 1) електронне видання, що виходить в Інтернеті, регулярно оновлюваний веб-сайт із певною концепцією; 2) вид електронних видань, що має певні типологічні характеристики.

Інтертекст – один із поширених прийомів створення авторського тексту, сутність якого полягає у свідомому використанні цитат чи ремінісценцій із інших текстів. Передбачає використання як вербальних додаткових засобів, так і невербальних – живопису, музики, кіно, театру, сучасних арт-течій та ін.

Інтерфейс (англ. interface – перегородка) – 1. Сукупність засобів, методів і правил, що забезпечують взаємодію пристроїв обчислювальної системи, програм та (або) користувача. 2. Сукупність описів і узгоджень про процедуру передачі управління в підпрограму та повернення в вихідну програму.

Інформативність (у медіа) – властивість медіа-тексту бути носієм завершеного повідомлення, передавати інформацію; одна з найважливіших ознак медіа-сфери, що якісно й кількісно характеризує презентовану в ній інформацію з увагою до значимості, новизни, прецедентності та співмірності з часом.

Інформатизація – організаційні соціально-економічний і науково-технічний процеси створення визначених умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських об'єднань на основі формування і використання інформаційних ресурсів.

Інформаційна картина світу – певний світогляд, ідеологія, система суспільних цінностей, вербалізованих у мові медіа; словесно виражені уявлення про життєдіяльність людини та можливі інтерпретації навколишньої дійсності.

Інформаційна особистість – людина, що взаємодіє з інформацією на основі комунікативної активності, в результаті чого відбувається розвиток особистісних властивостей (інформаційних якостей), найважливішим з яких є комунікативність.

Інформація (франц. Information, informo – надаю форму, створюю уявлення про щось, зображаю) – повідомлення про факти, події, явища; відомості про когось або щось. Якісна інформація характеризується актуальністю, новизною, правдивістю, лаконічністю, систематизованим та неупередженим добором фактів, представленням різних поглядів на них. Така інформація дає можливість реципієнту орієнтуватися в галузях реальності, аргументовано формувати свої переконання, приймати рішення, діяти.

Інтернет (англ. internet від лат. лат. inter – між і англ. net – мережа) – всесвітня система взаємополучених комп'ютерних мереж, побудована на використанні протоколу IP і маршрутизації пакетів даних. І. утворює глобальний інформаційний простір, слугує фізичною основою для Всесвітньої павутини (World Wide Web, WWW) і великої кількості інших систем передачі даних.

Інфотейнмент (англ. Infotainment – від information (інформація) і entertainment (розвага)) – спосіб подачі інформації в розважальній формі або з відтінком розважальності. Новини та аналіз подій презентуються у цьому разі в максимально полегшеній для сприйняття формі.

Комп'ютерні технології навчання – сукупність методів, прийомів, способів створення педагогічних умов роботи на основі комп'ютерної техніки, засобів телекомунікаційного зв'язку та інтерактивного програмного продукту, моделюючих функцій педагога за поданням, передачі та збору інформації, організації контролю і управління пізнавальною діяльністю.

Комунікаційні технології – технології, призначені для забезпечення оперативного зв'язку та доступу до інформаційних ресурсів у будь-якій галузі знань без обмеження за обсягом і швидкості.

Комунікація (лат., спілкуюсь з кимось) – 1. Спілкування, передача інформації. 2. Шляхи сполучення, лінії зв'язку тощо.

Контекст – необхідний і достатній для розуміння значення, смислу сказаного, фрагмент тексту, що є несуперечливим стосовно загального змісту даного тексту. Відповідний контекст дозволяє зрозуміти початкове значення змісту інформації та мотивувати особливості її сприйняття й інтерпретації.

Креолізація (у медіа)– процес створення медіатексту, що передбачає використання в мовленнєвій комунікації одиниць різних знакових систем, зокрема зображень, графіків, таблиць, аудіо-, відеоматеріалу та ін. Найчастіше реалізується в рекламі, на телебаченні, в інтернеті.

Лінки (в інтернеті) – веб-покликання (словесні або графічні) на інтернет-сторінки. Лист використовуються для віртуального переходу з одного Інтернет-сайту до іншого.

Логін (в інтернеті) – вигадане / приховане ім'я інтернет-користувача, що використовується для його ідентифікації в конкретній мережевій структурі.

Логін і пароль – унікальна комбінація мережеских реквізитів, яка дозволяє користувачеві одержувати доступ до власного облікового запису на ресурсах інтернету. Ці реквізити не слід розголошувати, оскільки вони дають можливість захистити підключений до інтернету комп'ютер від несанкціонованого виходу в мережу іншими особами.

Маніпуляція – 1. Рухи руки чи обох рук для виконання певного завдання, що вимагає вправності, уміння тощо (напр., у роботі телеграфним

ключем). 2. Махінація, процедура, операція, будь-яка складна дія. 3. *перен.* Шахрайська витівка.

Медіа (англ. media, від лат. medium – посередник) – засоби передавання, зберігання та відтворення інформації, призначені для її донесення крізь просторові, часові чи інші перепони.

Медіабіс або медіа-упередження (англ. Media bias) – це упередження журналістів та продюсерів новин ЗМІ в частині відбору подій та історій, які будуть висвітлені в сюжетах, та того, як вони будуть висвітлені.

Медіазалежність – термін описує відносини між інформаційною системою та соціальною, визначає залежність між медіа та людиною як «відносини, в яких потенціал людей для досягнення своїх цілей залежить від інформаційних ресурсів системи масових засобів масової інформації».

Медіаграмотність (англ. Media Literacy) – сукупність знань, навичок та умінь, які дають змогу людям аналізувати, критично оцінювати й створювати повідомлення в різних жанрах і формах для різних типів медіа, а також розуміти та аналізувати складні процеси функціонування медіа в суспільстві та їх вплив.

Медіаімунітет – здатність особистості протистояти агресивному медіа-середовищу, забезпечує психологічне благополуччя при споживанні медіа-продукції, що передбачає медіа-обізнаність, уміння обирати потрібну інформацію, оминати інформаційне «сміття», захищатися від потенційно шкідливої інформації з урахуванням прямих і прихованих впливів.

Медіакомпетентність – рівень медіакультури, що забезпечує розуміння особистістю соціокультурного, економічного і політичного контексту функціонування медіа, засвідчує її здатність бути носієм і передавачем медіакультурних смаків і стандартів, ефективно взаємодіяти з медіапростором, створювати нові елементи медіакультури сучасного суспільства.

Медіаобізнаність – складова медіа-культури, яка передбачає засвоєння особистістю системи знань про засоби масової комунікації, їх історію та

особливості функціонування, користь і шкоду для людини, уміння забезпечити себе від деструктивних медіа-інформаційних впливів і вільно орієнтуватися у світі інформації.

Медіаповідомлення – традиційні тексти, а також тексти, побудовані за допомогою візуальних (зокрема, інфографіка друкованих ЗМІ), звукових і музичних комунікативних кодів, що публікуються СМК і адресовані цільовій аудиторії. До таких належать, наприклад, новини, документальні фільми, офіційні повідомлення, прес-релізи тощо

Медіапростір (англ. Media space) – це «електронні умови, в яких групи людей можуть працювати разом, навіть якщо вони не знаходяться в одному й тому ж місці водночас. В медіапросторі, люди можуть створювати в реальному часі візуальні та звукові середовища, які охоплюють фізично розподілені площі. Вони також можуть контролювати запис, доступ та відтворення зображень і звуків з цих середовищ».

Медіатекст – це усний чи писемний твір масовоінформаційної діяльності та масової комунікації.

Мережа соціальна (в інтернеті) – веб-сайт або інша служба в інтернет-просторі, яка реалізує функцію масової комунікації, а отже, дозволяє користувачам створювати публічну або напівпублічну анкету, складати список людей, із якими вони можуть спілкуватися та переглядати власний список зв'язків і списки інших користувачів.

Мультимедіа (від англ. multi – багато і media – носій, середовище) – сукупність апаратних і програмних засобів, що дозволяють вводити, обробляти, зберігати, передавати та демонструвати інформацію в різних цифрових форматах: текстовому, зображальному, звуковому, відео, анімаційному.

Мультимедійність (від англ. multi – багато і media – носій, середовище) – характеристика представлення інформації за допомогою різних медійних цифрових форматів – як тексту, фотографії, аудіозаписів, відеозаписів, графіки, анімації та ін.

Нікнейм (англ. Nickname) – вигадане мережеве ім'я (псевдонім), що використовується користувачем в Інтернеті, зазвичай на ресурсах спілкування – в блогах, форумах, чатах. Основою для нікнейму може бути власне ім'я чи прізвище користувача, дата чи місце народження, імена улюблених персонажів, героїв, номени предметів, явищ, символи тощо.

Онлайн (англ. online, від англ. on line – на лінії, на зв'язку) – режим мовлення «в реальному часі», що є протиположним офлайн. Наприклад, включення в обговорення проектів законів, що розглядаються, спілкування з представниками влади тощо. Нині це поняття часто асоціюється з Інтернетом, наприклад, онлайн-газета.

Офлайн (англ. offline – не на лінії, поза мережею) – режим мовлення, за якого немає технічної можливості бути підключеним до мережі, працювати в режимі реального часу. У медіа-сфері цим поняттям, протилежним до «онлайн», нині позначають традиційні ЗМІ – телебачення, радіо, друковану пресу, які не працюють в мережі Інтернет, наприклад: офлайнова газета.

Плагіат – порушення авторського права через оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого твору під власним іменем.

Портфоліо – систематизований набір медіа-текстів, об'єднаних тематично, хронологічно або за іншим принципом. Ефективно застосовується в процесі інформаційної освіти та медіа-освіти.

Пошукова система – програмно-апаратний комплекс, призначений для здійснення пошуку ресурсів в Інтернеті, збереження відомостей про них у своїх базах і надання користувачу переліку посилань відповідно до його пошукового запиту.

Правило уніфікації – однакове представлення даних у межах медійного тексту, що має відповідати загальній концепції видання та правилам його уніфікації зокрема. У медіа навіть за наявності кількох варіантів оформлення обирається один.

Профіль – інформація про користувача, що передається браузером на сервер за попереднім запитом.

Реклама – це інформація про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформулювати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо такої особи чи товару

Ретвіт (Retweet) – це цитування повідомлення одного користувача іншим. Один із найефективніших способів донести інформацію до всього, що варто поділитися, одночасно будуючи свою зацікавленість у соціальних мережах.

Середовище інформаційне (information environment) – сукупність технічних і програмних засобів зберігання, обробки і передачі інформації, що забезпечують певний режим роботи і умови виконання її завдань; реальність, в яку занурюються люди, знаходяться в контакті з медіа.

Середовище медійне (media environment) – сукупність технічних і програмних засобів зберігання, обробки і передачі медіа-текстів, забезпечують певний режим роботи та умови її виконання завдань; реальність, в яку занурюються люди, що знаходяться в контакті з медіа.

Соціальна мережа – соціальна структура, утворена індивідами або організаціями. Вона відбиває різноманітні зв'язки між ними через різноманітні соціальні взаємовідносини, починаючи з випадкових знайомств і закінчуючи тісними родинними зв'язками.

Споживач – фізична особа, яка купує, замовляє, використовує, або має намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю, або виконанням обов'язків найманого працівника.

Теги (англ. Tag) – 1) ключові слова (чи словосполучення), якими можна описати певний контент і за їх допомогою відшукати цей контент на веб-сайті; 2) елемент мови розмітки гіпертексту, наприклад: `<html></html>` – тег, що вказує програмі перегляду сторінок (браузеру), що це HTML-документ; `<body></body>` – визначає основну частину документа.

Тролінг (англ. Trolling) – грубе порушення мережевого етикету (нетикету); розміщення в Інтернеті провокаційних, брутальних повідомлень з

метою викликати конфлікти між користувачами, образи, марнослів'я, війну редагувань тощо.

Хакер (від англ. to hack – рубати) – спеціаліст із комп'ютерних технологій, котрий здійснює неправомірний доступ до комп'ютерів та інформації.

Цифровий носій або цифрове медіа (англ. digital media) – будь-яке медіа, що поширюється з використанням цифрових форматів. До цифрових медіа відноситься текст, аудіо, відео та графіка які передаються шляхами Інтернету, для перегляду в інтернеті.

Список літератури рекомендованої для вивчення дисципліни

Основна література

1. Баришполець О. Т., Найдьонова Л. А., Мироненко Г. В., Голубєва О. Є., Різун В. В. та ін. Медіакультура особистості; соціально-психологічний підхід : навчально-методичний збірник / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. К.: Міленіум, 2009. 440 с.
2. Бондаренко О. Вимоги до мультимедійних систем навчання та їх класифікація. *Рідна школа*. 2007. № 3. С. 60–63.
3. Васянович Г. П. Медіаосвіта: зарубіжний і вітчизняний досвід. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2007. № 2. С. 11–21.
4. Гоне Ж. Освіта і засоби масової інформації. К., 2002. 207 с.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
6. Про інформацію : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. Київ 02.10.92 №2657.
7. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В., Кульчинська Л. М. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд. К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2011. 58 с.
8. Іванова Т., Ізбаш С. Методичні «родзинки» онлайн-тренінгу з медіа грамотності «Будь у тренді: МІГ в online!»: практичний посібник / за заг. ред. В. Іванова. Київ: АУП, Центр вільної преси, 2020. 96 с.
9. Бакка Т., Гольщяпова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелещенко Т., Шкребець О. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі : посібник для вчителя / за редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. К. : ЦВП, АУП, 2017. 197 с.
10. Волошенюк О.В., Ганик О.В., Голощяпова В.В. Медіаграмотність у початковій школі : посібник для вчителя / за редакцією О.В. Волошенюк, В.Ф. Іванова. Київ: ЦВП, АУП, 2018. 234 с.

11. Крошка С. А., Матліна О. В. Використання медіа-засобів у соціально-гуманітарній роботі лисичанського педагогічного коледжу як чинників впливу на процес виховання особистості. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 2 (291), 2015.
12. Медіакультура особистості / упор. Т. П. Крячко. За науковою редакцією В. І. Шуляра. Миколаїв : ОІППО, 2016. 144 с.
13. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упоряд. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк; за наук. ред. В.В. Різуна. К.: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
14. Медіаосвіта. Основи медіаграмотності : навчально-методичний посібник для курсу «Основи медіа грамотності» / укл. С. О. Троян, А.В. Ткачук. Умань: ПП Жовтий О. О., 2014. 128 с.
15. Носкова Т. М. Аудіовізуальні технології в освіті. СПб.: СПбГУКіТ, 2004.
16. Основи медіаграмотності : навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас. *Плани-конспекти уроків* / за ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк, О. П. Мокрогуза. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. 190 с.
17. Остряньська Н. В., Васюренко В. О. Особливості формування інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів. *Сучасні аспекти виховання студентської молоді*. Міжнар. наук.-практ. конф.: тези доповідей. Харків : ХНУМГ, 2013. С. 183-185.
18. Пługіна А. П., Бірюк Л. Я. Словник-довідник з медіа-освітньої діяльності : навчальний посібник. Суми: Вінніченко М. Д., 2018. 152 с.
19. Практична медіаосвіта: авторські уроки. Збірка / ред.-упорядник В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. редакцією В. В. Різуна та В. В. Літостанського. Київ, Академія української преси, 2013. 447 с.
20. Про доступ громадян до публічної інформації : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. Київ, від 13.01.11 №2939-VI.

21. Про захист суспільної моралі : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. Київ, від 20.11.03 №1296-IV.
22. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи : методичний посібник для вчителів / автори – укладачі: О. І. Пометун, І. М. Сущенко. Київ, 2017. 96 с.
23. Різун В. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2013. 352 с.
24. Шевченко Л. І., Дергач Д. В., Сизонов Д. Ю. Медіалінгвістика: словник термінів і понять / за ред. Л. І. Шевченко. 2-ге вид, випр. і доп. К.: ВПЦ "Київський університет", 2014.
25. Шльосек Ф. Використання засобів мультимедіа у професійній освіті. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 6. С. 42-46.

Додаткова література

1. Бабій Р. О. Аналіз підходів до визначення понять «медіа-освіта», «медіа-грамотність», «медіа-педагогіка». *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету «Україна»*. № 1 (7). 2013. С. 11–14.
2. Білоус О. В., Гриценчук О. О., Іванюк І. В., Кравчина О. Є., Лещенко М. П., Малицька І. Д., Морзе Н. В., Овчарук О. В., Рождественська Д. Б., Сороко Н. В., Тимчук Л. І., Ткаченко В. А., Шиненко М. А., Яцишин А. В. Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору : посібник / за заг. ред. Бикова В. Ю., Овчарук О. В.; НАПН України, Ін-т інформ. технол. і засобів навч. К. : Атіка, 2014. 212 с.
3. Бобрицька В. І., Процька С. М. Комп'ютерно орієнтована освіта майбутніх філологів : навчально-методичний посібник для студентів. Полтава. Скайтек, 2016. 136 с.
4. Бугайова Н.М. Психологічні проблеми інтернет-адикції в умовах

використання телекомунікаційних технологій. *Телекомунікаційні технології у навчальному процесі: методичні рекомендації*. Київ, НАП України, 2009.

5. Бугайова Н.М. Ризики сучасних комп'ютерних технологій: ігрова залежність. *Інформаційні технології в наукових дослідженнях і навчальному процесі : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Луганськ, 14-16 листопада 2006 р. Т. 1. Луганськ, 2006.*

6. Вайшенберг З., Ганс Й., Кляйнштойбер, Пьорксен Б. Журналістика та медіа : довідник. Перекл. з нім. П. Демешко та К. Макєєв; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2011. 529 с.

7. Воронін Ю. А. Технічні та аудіовізуальні засоби навчання : навчальний посібник. Воронеж: Воронежський державний педагогічний університет, 2001.

8. Головістікова О. М. Трактуювання свободи як найважливішого принципу права. *Права людини, 2008. С. 48–53.*

9. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.

10. Городенко Л. Потреба інформації у суспільстві. *Сучасне та майбутнє журналістики в плюралістичному суспільстві : матеріали науково-практично українсько-швейцарського семінару / за ред. А. Москаленка, М. Герольд, В. Іванова. К.: Центр вільної преси, 1999. С. 316.*

11. Городенко Л. Свобода слова як одна з передумов формування громадської думки в сучасному українському суспільстві. *Публіцистика і політика : збірник наукових праць. К., 2002. Вип. 3. С. 135.*

12. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики : навчальний посібник / за науковою редакцією В. В. Різуна. К.: Центр Вільної Преси, 2010. 258 с.

13. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.

14. Іванова В. Ф. Публіцистика. Масова комунікація : медіа-енциклопедія / за загал. ред. В. Ф. Іванова. К.: АУП, ЦВП, 2007. 780 с.

15. Ільганаєва В. О. Комунікаційний світ сучасного суспільства як медіа-реальність. *Світ соціальних комунікацій*. 2012. Т. 5. С. 34–37.
16. Кальмучина В. В. Медіа-освіта і сучасний методичний дискурс(педагогічна розвідка) : метод. посібник. Хмельницький, 2015. 65 с.
17. Кеплінгер Х. М., Ноель-Нойманн Е. Вплив мас-медіа. Публіцистика. Масова комунікація : медіа-енциклопедія; за загал. ред. В. Ф. Іванова. К.: АУП, ЦВП, 2007.
18. Кириченко В. В. Психологія інформаційної діяльності : навчальний посібник. 2-ге вид. вип. і доп. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 146 с.
19. Корню Д. Етика засобів масової інформації; пер. з фр. С. Гринцевич. К.: К.І.С., 2004. 129 с.
20. Кудін В. О. Освіта в інформаційному суспільстві : навч. посіб. К., 1998. 151 с.
21. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін : посібник для вчителя / за ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. 201 с.
22. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навчальний посібник / О. Т. Барішполець, Л. А. Найдюнова, Г. В. Мироненко, О. Є. Голубєва, В. В. Різун та ін.; за ред. Л. А. Найдюнової, О. Т. Барішпольця. К.: Міленіум, 2009. 440 с.
23. Медіаосвіта соціальних педагогів : навчально-методичний посібник / автори-укладачі: Г. Я. Майборода, М. М. Матвійчук. Черкаси: ФОП Гордієнко Є. І., 2014. 90 с.
24. Мерзлякова О. Профілактика деструктивних впливів мас-медіа. Програма занять для молоді. К., «Шкільний світ», 2010.
25. Новини vs. Новини. Виборча кампанія в новинних телепрограмах / за редакцією Н. Костенко і В. Іванова; Інститут соціології НАН України, Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Академія української преси. К.: ЦВП, 2005. 212 с.
26. Ороховська Л. А. Мас-медіа як складова людської комунікації.

Вісник національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. К.: НАУ, 2011. № 1 (13). С. 135–138.

27. Остроухов В. В., Петрик В. М., Присяжнюк М. М. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти) : підручник; за ред. Є. Д. Скулиша. К., 2010. 776 с.

28. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / за загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.

29. Слюсар В. М. Феномен свободи в культурній самореалізації особистості : монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 256 с.

30. Терно С. Світ критичного мислення: образ та мімікрія. Історія в сучасній школі. 2012. № 7–8. С. 27–39.

31. Чайковська М. П. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2015. 382 с.

32. Чепа М.-Л.А., Чайка Г.В., Пупцева Т.В. Тренування психічних функцій школяра комп'ютерними засобами : науково-методичний посібник. За ред. М.-Л.А. Чепи. К., Інститут психології АПН України, 1996. 99 с.

33. Шайбе С., Рогау Ф. Медіаграмотність : підручник для вчителів. К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. 319 с.

34. Щедрина О.І. Нові інформаційні технології : навч. посібник / Київський національний економічний ун-т. К. : КНЕУ, 2005. 445 с.

35. Ягодзінський С. М. Місце античної натурфілософії у формуванні наукового дискурсу. Людина – Світ – Культура. *Актуальні проблеми філософських, політологічних і релігієзнавчих досліджень* : матеріали наукової конференції (20-21 квітня 2004 р.). Київ, 2004. С. 446.

Інтернет-ресурси

1. Альбарран Алан Б. Менеджмент електронних ЗМІ / переклад з англ. Н. Кашуби, А. Іщенко. К.: Наука, 2009. 296 с. URL: <http://books.google.com.ua>.

2. Баликін І., Волошенюк О., Чорний О., Федченко О. Абетка візуальної грамотності / за редакцією Волошенюк О., Іванова В., Євтушенко Р. Київ: АУП, ЦВП, 2019. URL: http://www.aup.com.ua/uploads/Abetka_vizualnoy_gramotnosti_2019.pdf.
3. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз : монографія. К.: МАУП, 2005. 440 с. URL: http://www.vmurol.com.ua/upload/Navchalno_motodichna_robota/Navchalno_motodichna_materiali/Zhurnalistika/1/Informac_comunicac_management.pdf.
4. Кіца М. О. Фейкова інформація в українських соціальних медіа: поняття, види, вплив на аудиторію. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-52/36.pdf>.
5. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. *Постанова Президії Національної академії педагогічних наук України* від 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150. URL: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm.
6. Коропатник М. Медіаосвіта в Україні: історія і сьогодення. *Сіверянський літопис*. URL: <http://www.dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/109905/16-Koropatnyk.pdf>.
7. Курс з комунікації в нових медіа. Як привабити нові аудиторії : навчальні конспекти. К., 2010. 52 с. URL: <http://medianext.com.ua/biblio/learn/90-2010-12-30-11-56-09>.
8. Методи маніпулятивного впливу ЗМІ. URL: <http://mediaosvita.org.ua/>.
9. Найдьонова Л. А. Кібер-булінг або агресія в інтернеті: способи розпізнання і захист дитини : методичні рекомендації. Вип. 4. Київ, 2011. 34 с. URL: <http://mediaosvita.org.ua/>
10. Найдьонова Л. А. Медіаосвіта в Україні: особливості реалізації соціально-психологічної моделі. URL: <http://www.academia.edu>.
11. Найдьонова Л. Інформаційна грамотність неможлива без медіакультури. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/informatsiyna_gramotnist_nemozhлива_bez_mediakulturi/.

1. Он-лайн курс «Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності». URL: <https://verified.ed-era.com/ua>.

2. Он-лайн курс «Медіаграмотність для громадян». URL: <https://irex.mocotms.com/>

12. Пригорницька О. Фейкова інформація в соціальних медіа: виявлення, оцінка, протидія. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2017. Вип. 48. С. 439–452. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2017_48_34.

1. Про доступ громадян до публічної інформації : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

2. Про захист суспільної моралі : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>.

13. Про інформацію : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

14. Череповська Н. І. Візуальна презентація до теми «Візуальна медіакультура». URL: https://www.dropbox.com/sh/hqlukroou9v8cwl/K_MLLCZ8IT?n=191823042).

15. Череповська Н. Медіаосвіта та медіакультура в ЗОШ. К.: Шкільний світ, 2010. 128 с. URL: <http://mediaosvita.org.ua/>.

16. Як нові медіа оптимізують роботу видань : навчальні конспекти. К., 2010. 75 с. URL: <http://medianext.com.ua/biblio/learn/87-2010-12-30-08-18-03>.

Навчальне видання

Тихонова Альона Петрівна

Основи медіаграмотності

*Навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта*